

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2013

Milla Rand & Tanja Rothström

HERMANNI-HIIRI PIENTEN ELÄINLASTEN VASTAANOTTOKODISSA

– Kuvakirja lapsen tueksi sijoituksessa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2013 | 46 + 21

Ohjaaja: Terttu Parkkinen

Milla Rand & Tanja Rothström

HERMANNI-HIIRI PIENTEN ELÄINLASTEN VASTAANOTTOKODISSA – KUVAKIRJA LAPSEN TUEKSI SIOITUKSESSA

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä eli kehittämishankkeena. Tuotoksena syntyi kuvakirja lapsen tueksi sijoitukseen Pienten lasten vastaanottokotiin. Kirjan nimeksi tuli Hermanni-hiiri – Pienten eläinlasten vastaanottokodissa. Kirja löytyy liitteenä opinnäytetyön lopusta. Kehittämishanke oli työelämälähtöinen, ja sille oli tarvetta, koska vastaanottokodilla ei vielä ollut olemassa välinettä, jonka avulla lasten kanssa käsitellään miksi he ovat vastaanottokodista, mitä siellä tehdään ja mihin sieltä mennään.

Kehittämishankkeen tuloksena syntynyt kuvakirja oli suunnattu 4–7-vuotiaille lapsille. Sen tavoitteena oli auttaa lasta käsittelemään sijoitusta kirjan avulla. Kirjan tarkoitus oli toimia myös työntekijöiden työvälineenä. Kirja toimitettiin Pienten lasten vastaanottokodin molempiin osastoihin. Pyysimme vastaanottokodilta palautetta kirjasta.

Lapset kokevat elämänsä aikana erilaisia kriisejä. Osa on kehitykseen ja kasvuun kuuluvia kriisejä, joita jokainen lapsi kohtaa elämänsä aikana. Jotkin lapset kokevat traumaattisen kriisin kohdatessaan ennustamattoman ulkopuolisen tapahtuman, jossa esimeLoivrkiksi jokin tai joku uhkaa lapsen fyysistä tai henkistä turvallisuutta. Sijoitus kodin ulkopuolelle voi lapselle olla traumaattinen kokemus. Traumatisoituneen lapsen voi olla vaikeaa käsitellä tunteitaan, jolloin apuna voi käyttää esimerkiksi kirjallisuutta, jossa lapsi voi samaistua samassa tilanteessa olevaan hahmoon.

Mielestämme kuvakirja täytti asettamamme tavoitteet ja oli sopiva kohderyhmälle. Kehittämishankkeen aikana ammatillinen osaaminen on lisääntynyt, ja sadun merkitys lapselle on konkretisoitunut meille. Olemme saaneet myös uusia näkökulmia siihen, miten kriisi vaikuttaa lapseen ja miten lasta tässä tilanteessa voi auttaa. Kehittämishankkeen aikana kirjaa ei vielä kokeiltu käytännössä. Kokeilu eri-ikäisten lasten kanssa ja kirjan jatkokyöstäminen esimerkiksi vaihtoehtoisin lopuin voisi olla mahdollinen jatkokehittämishanke.

ASIASANAT:

Leikki-ikäinen, Kehitys, Kriisi, Satu, Sijoitus, Varhaiskasvatus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child Care, Youth and Family

2013 | 46 + 21

Instructor: Terttu Parkkinen

Milla Rand & Tanja Rothström

HERMANNI-HIIRI AT RECEPTION HOME FOR SMALL ANIMAL CHILDREN – PICTURE BOOK TO SUPPORT PLACING

The thesis was realized as a functional study, i.e. as a development project. The result was a picture book to support placing the children in the Reception Home for Small Children. The book was titled *Hermannin hiiri – Pienten eläinlasten vastaanotokodissa* (Hermannin the Mouse – at Reception Home for Small Animal Children). The book is attached in the end of the thesis. The development project was working life oriented, and a need existed, because the Reception Home did not have a tool to assist with the discussion with children on why they are in the reception home, what they do in the reception home and where they will go from the reception home.

The resulting picture book was targeted at children from 4 to 7 years. The objective of the book was to help the child to process the placing. The objective of the book was also to work as a tool for the reception home workers. The book was delivered in both departments of the Reception Home for Small Children. We asked feedback from the Reception Home on the book.

Children experience different kinds of crises during their lives. Some of these crises belong to development and growth, and they are such that all children face during their lives. Some children experience a traumatic crisis when facing an unpredictable event from outside, in which e.g. something or someone threatens the physical or the psychic security of the child. Placing the child outside home might be a traumatic experience for the child. For a traumatized child, it might be difficult to deal with one's own feelings, and in this case, literature, in which the child can assimilate to a similar character, might be helpful.

We find that the picture book met the requirements we set and that it was suitable for the target group. During the development project, the professional know-how has increased and the meaning of fairytale to children has become more concrete in our minds. We have also gained new perspectives regarding how a crisis might affect the child and how to help the child in such situation. During the development project, the book was not yet tested in practice. Testing the book with children of various ages and processing the book with alternative endings would be a possible continuation for the development project.

KEYWORDS:

Preschooler, Development, Crisis, Fairytale, Placing, Early Childhood Education

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA	7
2.1 Oma kiinnostus aiheeseen ja tavoitteet	7
2.2 Luvat ja etiikka	8
2.3 Pienten lasten vastaanottokoti	8
3 KEHITTÄMISHANKE	11
3.1 Dokumentointi ja materiaalit	11
3.2 Dialoginen keskustelu	12
3.3 Kehittämishankkeen vaiheistus	13
4 LEIKKI-ikäINEN (4–7-VUOTIAS) LAPSI	14
4.1 Leikki-ikäisen kehitys	14
4.2 Lapsi ja kriisi	16
5 SATU	21
5.1 Satujen merkitys lapselle	21
5.2 Sadun rakenne ja kirjoittaminen	23
5.3 Hahmot	26
5.4 Kuvitus	27
6 KIRJOITUS- JA KUVITUSPROSESSIN KUVAUS	32
6.1 Tekoprosessin vaiheistus	32
6.2 Kuvakirjan suunnittelu	35
6.3 Hahmot ja tarinan juoni	36
6.4 Kuvitus	38
6.5 Koonti, painatus ja vastaanottokodin palaute	40
7 ARVIOINTI & POHDINTA	42
LÄHTEET	45

LIITTEET

- Liite 1. Muistio 1. Ensimmäinen tapaaminen PLVOK:ssa
- Liite 2. Muistio 2. Perhetyön kehittämissyhmän tapaaminen
- Liite 3. Valmis kirja: Hermanni-hiiri – Pienten eläinlasten vastaanottokodissa
- Liite 4. Kuvakirjan palaute Pienten lasten vastaanottokodista

KUVIOT

Kuvio 1. Vaiheistus

34

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeemme oli kuvakirja 4–7-vuotiaille lapsille Pienten lasten vastaanottokotiin. Kuvakirjassa käsiteltiin sitä miksi lapset ovat vastaanottokodissa, keitä siellä on töissä, mitä siellä tehdään ja mihin sieltä mennään. Tarkoitus oli, että lapset voisivat kuvakirjan avulla helpommin käsitellä omaa tilannettaan. Kuvakirjaa on tarkoitus käyttää vastaanottokodin kahdella osastolla työntekijöiden työvälteenä, lasten kanssa työskennellessä. Kehittämishankkeen aihe tuli Pienten lasten vastaanottokodilta.

Lapsella on elämänsä aikana monia kriisejä, joista osa kuuluu normaaliin kehitykseen. Lapselle saattaa kuitenkin tulla myös jokin ennustamaton tapahtuma, joka uhkaa hänen henkistä tai fyysistä turvallisuuttaan. Lapsi voi kokea tällaisen traumaattisen kriisin esimerkiksi, kun hänet sijoitetaan kodin ulkopuolelle. Traumaattisen kriisin aikana lapsen on usein vaikea käsitellä omia tunteitaan, jolloin aikuinen voi käyttää apunaan kirjallisuutta. Kirjallisuuden avulla lapsi voi samaistua mahdollisesti johonkin samassa tilanteessa olevaan tarinan hahmoon.

Kehittämishankkeessa käytimme menetelmänä dialogista keskustelua kehittämistyön pohjana sekä kehittämisen vaiheistusta. Kehittämishanke alkoi tammi-kuussa 2013, kun otimme yhteyttä Pienten lasten vastaanottokotiin. Kehittämishankkeen aikana tapasimme moniammatillisen työryhmän sekä vastaanottokodin johtajan kanssa hankkeeseen liittyen. Kuvakirja valmistui lokakuussa 2013.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA

2.1 Oma kiinnostus aiheeseen ja tavoitteet

Kehittämishankkeemme oli työelämälähtöinen. Tanja otti yhteyttä Pienten lasten vastaanottokodin johtajaan Marika Vuoristoon sähköpostitse ja kysyi häneltä olisiko heillä tarvetta kehittämishankkeelle. Vastaanottokodin johtaja ehdotti ko. aiheita, joka meistä kuulosti hyvälle. Tanja oli aikaisemmin ollut harjoittelussa vastaanottokodissa ja oli tämän jälkeen tehnyt sijaisuuksia yksikköön. Yksikkö oli mielenkiintoinen, koska se oli haasteellinen. Työssä oppi joka päivä uutta, vaikka olisi jo kestänyt pidemmän aikaa.

Millalla ei ollut kokemusta lastensuojelusta, ja hän halusi tehdä kehittämishankkeen sellaisesta aiheesta, joka ei ollut hänelle entuudestaan tuttu. Lisäksi hän halusi oppia mahdollisimman paljon uutta. Millasta oli tärkeää, että mahdollisesti työllistyessään päiväkotiin hän tuntisi myös lastensuojelua. Päätimme tehdä kehittämishankkeen parina, jolloin työ sai kahden henkilön näkemykset. Lisäksi yhdessä tehdessä olimme vastuussa toiselle omasta panostuksesta, jolloin sovitut työt tuli tehtyä ajallaan. Koimme myös, että sosionomin (AMK) työ on yhdessä tekemistä, joten tämä oli hyvää harjoitusta sille. Aiheemme oli ajankohdainen, sillä Pienten lasten vastaanottokodissa ei vielä ollut välinettä, jonka avulla lasten kanssa voisi käsitellä ”miksi he ovat täällä” ja ”mihin täältä sitten menään”.

Kehittämishankkeen tavoitteina oli, että lasten olisi helpompaa ymmärtää miksi he ovat Pienten lasten vastaanottokodissa ja mitä siitä seuraa: mihin he sieltä seuraavaksi menevät. Tämä auttaisi lasta kriisistä selviytymiseen. Toinen tavoite oli, että työntekijöillä olisi toimiva työväline, jonka avulla lapsen kanssa olisi helpompi käsitellä kiireellistä sijoitusta ja tulevaa elämää. Kehittämistehtäväksi määrittelimme, että kirjoitimme ja kuvitimme lasten kuvakirjan työvälineeksi Pienten lasten vastaanottokotiin. Kirjaa voisi käyttää myös osana omahoitaja-työskentelyä.

2.2 Luvat ja etiikka

Ensimmäisessä tapaamisessa Pienten lasten vastaanottokodin johtajan Marika Vuoriston kanssa puhuimme yhdessä lupakäytännöistä. Olimme aluksi ajatelleet, että tekisimme haastattelulomakkeen, jolla selvittäisimme työntekijöiden mielipiteitä siitä, mitä he haluaisivat kirjan sisältävän. Ennen tätä ensimmäistä tapaamista Marika oli jo kysellyt työntekijöiden mielipiteitä ja ajatuksia kirjasta. Tästä syystä hän koki, että meidän olisi turha tehdä kyselyä työntekijöille uudelleen. Päätimme, että emme tee haastattelua, sillä saimme kuitenkin mielipiteitä ja ajatuksia selville yhteisissä tapaamisissa vastaanottokodin perhetyön kehittämisryhmän kanssa sekä harjoittelussa ollessamme. Tutkimuslupaa ei tarvittu, koska emme tehneet haastattelua. Mikäli haastattelu olisi tehty, olisi Marikan mukaan tutkimuslupa tullut anoa Turun kaupungin asioista vastaavalta henkilöltä.

Kehittämishankkeen aikana tuli esiin muutamia eettisiä kysymyksiä. Harjoittelujemme aikana tutustuimme siellä olevien lasten ja perheiden taustoihin. Meidän piti olla tarkkoina tarinaa kirjoittaessa, ettemme käyttäisi näitä tietoja tarinassa niin, että tarinasta voisi tunnistaa perheen ja rikkoa heidän yksityisyytensä. Tarinassa piti myös käsitellä perhettä/vanhempia niin, että se ei arvottaisi tai loukkaisi ketään. Meidän oli kirjaa kirjoittaessa myös otettava huomioon erilaiset uskonnot. Kuvakirjan yksityiskohtia oli mietittävä tarkkaan. Emme halunneet vahingossakaan loukata mitään uskontoa kirjassa, esimerkiksi laittamalla hahmot syömään sianlihaa, sillä vastaanottokodissa on lapsia eri uskonnoista.

2.3 Pienten lasten vastaanottokoti

Pienten lasten vastaanottokoti on Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimen lastensuojelulaitos, joka toimii 14-paikkaisena vastaanottoyksikkönä alle kouluikäisille lapsille. Siellä on kaksi 7-paikkaista osastoa; Tähtelä ja Päivölä. Vastaanottokoti toimii ympärivuorokautisesti kiireellisten sijoitusten vastaanotto- paikkana. Siellä tehdään myös tutkimus- ja arviointijaksoja avohuollon sijoituk-

senä. Lapset voivat siis olla vastaanottokodissa sijoitettuna eri lakipykälillä; kiireellisesti sijoitettuna, avohuollon tukitoimena tai huostaanotettuna. (Turun kaupunki 2013.)

Vanhemmat ja muut vierailijat (joille huoltajat ovat antaneet luvan) voivat soittaa ja vierailla vastaanottokodissa joka päivä klo 13.00–18.00, tutkimus- ja arviointijaksolla olevat sekä alle yksivuotiaiden lasten vanhemmat klo 8.00–20.00. Osana avohuollon tukitoimenpiteitä koko perhe voi olla sijoitettuna vastaanottokodin perhehoitotilaan. Perhehoitotiloja on yksi, johon sijoitetaan perhe kerrallaan. Pienten lasten vastaanottokodissa työskentelee johtajan lisäksi psykologi, sosiaalityöntekijä, kaksi osastonhoitajaa, sairaanhoitaja, ohjaajia ja lastenhoitajia sekä laitosapulaiset ja kokki. Moniammatillisen työyhteistyötyöskentelyn lisäksi vastaanottokodissa pidetään perheiden kanssa moniammatillisia verkostopalaverieita, jossa on mukana myös asiakasperheen viranomaisverkostoa. Yksikkö sijaitsee Turussa, osoitteessa Vähäheikkiläntie 5. (Suullinen tiedonanto, Pienten lasten vastaanottokodin johtaja Marika Vuoristo, 31.10.2013.)

Lastensuojelulain 34§ mukaan ”*avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä viipymättä, jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään*”. Avohuollon tukitoimena voidaan järjestää tukea muun muassa kotiolosuhteisiin. On myös mahdollista sijoittaa lapsi tai perhe avohuollon tukitoimena 37 § mukaan esimerkiksi Pienten lasten vastaanottokotiin. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti mikäli huostaanoton kriteerit täyttyvät lastensuojelulain 38§ mukaan. Sijoitus voidaan järjestää perhehoitoon, laitoshuoltoon tai muilla järjestelyillä. Kiireellinen sijoitus kestää korkeintaan 30 päivää. Kiireellistä sijoitusta voi kuitenkin jatkaa pidemmän aikaa laissa määrättyjen ehtojen mukaisesti. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelulain 40§ mukaan ”*lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään*”

käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. Huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan kuitenkin ryhtyä vain, jos avohuollon toimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja sijaishuollon arvioidaan olevan lain 4 §:n mukaisesti lapsen edun mukaista.” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

3 KEHITTÄMISHANKE

3.1 Dokumentointi ja materiaalit

Kehittämishankkeemme toimi sosiaalialan koulutusohjelmamme toiminnallisena opinnäytetyönä. Kehittämishankkeesta syntyy aina jokin konkreettinen tuote tai tapahtuma (Airaksinen & Vilkkä 2003, 9, 51). Meidän hankkeestamme syntyi tuotoksena kuvakirja. Hankkeen toimijoita olivat yksikön johtaja sekä perhetyön moniammatillinen kehittämisryhmä. Yhtenä tiedonhankintamenetelmänä käytimme dokumentointia. Kehittämishankkeen ominaispiirre on, että työn ohella kertyy paljon dokumentoitua materiaalia. Kehittämishankkeen aikana säilytimme kaikki työstä syntyvät materiaalit. Dokumentointitapoina käytimme kirjoittamista, muistioita ja tarvittaessa valokuvausta. Lisäksi kuvallista dokumentoitavaa syntyi kirjan kuvittamisen yhteydessä. Dokumentointi on osa kehittämishankkeen vaiheistusta (Salonen 2013, 23).

Jokaisesta yhteisestä tapaamisesta Pienten lasten vastaanottokodissa teimme muistiot, joista tarvittaessa tarkistimme sovittuja asioita ja pysyimme ajan tasalla jo tehdystä työstä. Muistiota kirjoittaessa tulee olla täsmällinen, ja muistiosta tulee erottaa kirjoittajan omat mielipiteet ja kommentit muiden osallistujien ajatuksista (Airaksinen & Vilkkä 2000, 34). Pidimme kirjaa ajankäytöstämme ja tekemisistä aikataululomakkeen avulla. Aikatauluttaminen auttoi meitä kehittämishankkeen vaiheistuksen kirjoittamisessa. Lisäksi tallensimme tietokoneelle tärkeät muut aineistot kuten sähköpostit, meidän suljetun Facebook-ryhmän keskustelut sekä työvaiheista kerääntyvät materiaalit.

Kirjoitimme molemmat omaa kehittämishankepäiväkirjaa, jotka toimivat muistinaamme myöhemmässä vaiheessa. Niihin kirjasimme ideat ja pohdinnat, joita meillä tuli kehittämishanketta tehdessä. Päiväkirjaan on hyvä kirjata kaikki mahdollinen lähdeaineisto, joka tulee vastaan työn edetessä, sekä opinnäytetyön vaatimat lähdeviitteet (Airaksinen & Vilkkä 2003, 19–20). Päiväkirja toimi hyvinä apuna lopullista versiota kirjoittaessa, ja se palautti muistiin matkan varrella pohtimiamme asioita. Varsinkin lähteiden merkitseminen jo alussa tarkasti oli

erittäin tärkeää. Kuvakirjaa teimme aluksi kirjoittamalla tarinan tietokoneella PowerPoint-tiedostona. Tanja piirsi paperille sadun kuvat, jotka siirrettiin tietokoneelle skannaamalla. Lopuksi sovitimme yhteen kuvat sekä tekstit tietokoneella. Säilytimme näistä kertyvän materiaalin sähköisenä ja tulostettuna.

3.2 Dialoginen keskustelu

Käytimme dialogista keskustelua kehittämistyön pohjana menetelmänä kehittämishankkeessamme. Dialogista keskustelua käytimme yhteistyössä toimijoiden kanssa. Dialogisella vuorovaikutuksella saimme yksilöiltä käsitteellistä sekä hiljaista tietoa. Käytimme dialogista keskustelua menetelmänä kehittämissuunnan tapaamisissa, muissa keskusteluissa sekä arvioinnissa ja uudelleen suuntaamisessa toimijoiden kanssa.

Käsitteellinen tieto on helposti jaettavissa ja sitä prosessoidaan dialogissa muiden kanssa. Hiljainen tieto on yleensä puhumatonta, ihmisen omaa kokemuksen kautta saatua tietoa. Hiljaisen tiedon jakaminen on haasteellisempaa ja vaatii kertojalta rohkeutta puhua omista kokemuksistaan turvallisessa ympäristössä. (Arnkil ym. 2012, 9.) Jotta dialogisuus toteutuu, täytyy sen osapuolien kyetä kuuntelemaan toisiaan. Kuulemisella tarkoitetaan, että kuulija on avoin ja varaukseton kuulemalleen. Näin kuulija pystyy ottamaan vastaan hänelle uutta tietoa. Dialogisuus on vuorovaikutusta, jossa opitaan aina jotakin uutta. Dialogisuuteen kuuluu myös puhumisen taito. Puhuja on vastuussa siitä, että hän tulee kuulluksi ja oikein ymmärretyksi. (Vilkkä 1996, 58–63.)

Varhaisen puuttumisen eettisiä toimintaperiaatteita voi osittain soveltaa myös hyvän dialogisuuden ylläpitämiseen toimijoiden kanssa. Näitä toimintaperiaatteita ovat oman vastuun ottaminen, huolen puheeksi ottaminen, yhteistyö lähiverkoston kanssa, osallisuuden tukeminen, avoimesti ja yhdessä toimiminen, yhteistoiminnan jatkuvuuden vaaliminen sekä tasavertainen huomioiminen. (Arnkil ym. 2012, 18–19.)

3.3 Kehittämishankkeen vaiheistus

Kehittämishankkeessa käytimme myös kehittämishankkeen vaiheistusta. Kuvassimme hankkeen eri vaiheet ja niissä käytetyt keinot, joilla saavutimme tavoitteet. Kehittämishankkeen vaiheistus tarkoittaa työn etenemisen eli vaiheiden ajanjaksottamista (Salonen 2013, 26). Kehittämishankkeen vaiheistuksen malleja ovat lineaarinen malli, spiraalimalli, tasomalli sekä spagettimainen prosessi (Rantanen & Toikko 2009, 64; Salonen 2013, 15). Käytimme näistä kahta ensimmäistä.

Lineaarisen mallin tasoja on neljä. Alussa määritellään tavoitteet, jonka jälkeen siirrytään suunnitteluun. Seuraavaksi on hankkeen toteutus ja viimeiseksi työn päättäminen sekä arviointi. (Rantanen & Toikko 2009, 64.) Kehittämishankkeemme toiminta mukautui päätavoitteen mukaan lineaariseen malliin. Päätaavoitteena oli kirjan valmistus. Kuitenkin lineaarisuuden sisällä eteneminen vaati työssämme myös spiraalimallin tapaista työtä toteutusvaiheessa. Tällä tarkoitimme osatavoitteiden työstämistä. Kuvakirjan teossa oli useita osatavoitteita: tarinan kirjoittaminen, kuvituksen teko, tarinan ja kuvituksen yhdistäminen sekä kirjan painatus. Spiraalimallissa edetään jatkuvissa sykleissä (Rantanen & Toikko 2009, 66). Työhömmme sopivaksi muovattu sykli koostui suunnittelusta, toiminnasta, arvioinnista ja mahdollisista muutostöistä.

4 LEIKKI-IKÄINEN (4–7-VUOTIAS) LAPSI

4.1 Leikki-ikäisen kehitys

Leikki-ikäisellä tarkoitimme tässä työssä 4–7-vuotiasta lasta. Tämä ikähaarukka valittiin kehittämishankkeena toteutettavan kuvakirjan kohderyhmäksi. Kuvakirjaa tehdessä oli otettava huomioon eri-ikäisten lasten kehitystasot.

4–5-vuotiaan lapsen mielikuvituksen kehitys on voimakasta. Tässä iässä lapset näkevät paljon unia, ja lapsella saattaa olla ongelmia nukahtamisessa. Lapsella on jo paljon muistikuvia ja kokemuksia, jotka ovat välttämättömiä mielikuvituksen luomiseen. Mielikuvituksen avulla lapsi rikastuttaa leikkejään. Jo lapsena rikastettu mielikuvitus auttaa myöhemmässä iässä esimerkiksi ongelmanratkaisutaidoissa. Kehittyneen mielikuvituksen avulla lapsi alkaa kiinnostua enemmän saduista. Usein tämän ikäiset lapset alkavat myös enemmän kertoilla itse satuja. (Jarasto & Sinervo 1997, 52–53.) 4–5-vuotias lapsi tarvitsee erilaisia satuja, joissa hän voi kokea myötätuntoa ja jännitystä. Parhaimmillaan sadut ovat opetavia, lämpimiä sekä lasta puhuttelevia. (Etelä-Pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet kehittämishanke 2011b.)

4–5-vuotiaalla lapsella näkö- ja kuuloaistit paranevat sekä hienomotoriset taidot alkavat kehittyä. Lapsi oppii myös havainnoimaan paremmin omaa ympäristöään, koska pystyy jo luottamaan omiin aisteihinsa. Hän haluaa saada lisää tietoa häntä ympäröivästä kulttuurista. Lapsi kyselee paljon, sillä tämä ikätaso on kielellisesti aktiivisin. Lapsi kiinnostuu uusista sanoista ja oppii käyttämään niitä eri yhteyksissä. Hänestä on ihanaa keksiä sanoille uusia tarkoituksia. Tässä iässä lapsi tarvitsee todella paljon kannustusta ja tukea, sillä lapsi pelkää, että aikuinen kritisoi häntä. (Jarasto & Sinervo 1997, 54–59.) Lapsi tarkkailee vanhempiaan ja pyrkii ottamaan mallia vanhempiensa käyttäytymisestä. Vuorovaikutuksellisen suhteen luominen lapsen ja vanhempien välille on erittäin tärkeää. (Etelä-Pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet kehittämishanke 2011b.)

5–6-vuotias alkaa pikku hiljaa itsenäistyä, mutta kaipaa kuitenkin huomiota ja hoivaa päivittäin omilta vanhemmiltaan. Lapsi kaipaa tukea luodessaan suhteita toisiin lapsiin sekä moraalien kehittymiseen. (MLL vanhempainnetti.) Tämän ikäinen lapsi tuntee omat rajansa ja tietää mitkä ovat hänen voimavaransa. Tämä ikäkausi on lapselle luovaa aikaa, mielikuvitus on kehittyneempää sekä lapsen ilmaisukyky on parantunut, jolloin hän pystyy ilmaisemaan omia tunteitaan paremmin. Myös muistikuvat sekä käden ja silmän yhteistyö kehittyvät. Lapsi osaa jo tulkita esimerkiksi tarinoiden kuvia ja huumori on isossa osassa 5–6-vuotiaalla lapsella. Numerot ja kirjaimet alkavat kiinnostaa lasta, ja yleensä tämän ikäinen oppii jo kirjoittamaan oman nimensä. Lapsen ajantaju paranee, ja hän alkaa oppia erilaisia aikamääreitä. (Jarasto & Sinervo 1997, 62–65.)

5–6-vuotiaiden lasten keskinäiset keskustelut saavat vuorovaikutuksellisia ominaisuuksia. Myös leikeissä lapset pyrkivät vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Kielelliset taidot kehittyvät, ja ne saavat enemmän aikuismaisia piirteitä. Tässä iässä lapsi osaa ottaa toiset lapset ja heidän tunteensa huomioon sekä luo tasapainoisemman suhteen aikuiseen. Lasten riidat vähenevät ja vuorovaikutus vaihtuu enemmän keskustelevämmäksi. Mahtailu ja asioiden vertailu kuuluvat tämän ikäisten lasten kehitysvaiheeseen. Epävarmuus saattaa olla vahvaa, jolloin tarvitaan aikuisen läsnäoloa ja kannustusta uusissa asioissa. (Jarasto & Sinervo 1997, 66–68.) Tämän ikäiselle lapselle samanikäiset kaverit ovat tärkeitä. Lapsi saattaa usein myös ihailla jotain itseään vanhempaa kaveria. (MLL vanhempainnetti.)

6–7-vuotiaana lapsi elää itsenäistymisen vaihetta. Lapsen yksilölliset piirteet sekä omat tavat alkavat näkyä. Lapsi on taas itsenäisempi ja hän irtaantuu omista vanhemmistaan. Tunteiden ailahtelu on normaalia ja lapsi on välillä niin iso, kun taas toisena hetkenä hän haluaa tuntea itsensä pieneksi. Vanhemmat kokevat kovaa arvostelua lapseltaan sekä lapsi saattaa kokea, että nämä eivät ole hänen oikeita vanhempiaan. Tämän ikäinen lapsi osaa todella loukata verbalisesti vanhempiaan, joka osoittaa empatiankyvyn syntymistä. (Jarasto & Sinervo 1997, 68–70.) Tässä iässä lasta mietityttää elämän eri vaiheet, esimer-

kiksi kuolema sekä se, minkälaista on olla ihminen. Oikeuden taju tulee ajan-kohtaiseksi ja tärkeäksi asiaksi. (Juva ym. 2008, 82.)

Sosiaaliset suhteet tuovat epävarmuutta 6–7-vuotiaan lapsen elämään. Var- muutta lapsi saa taas itsenäistymisestään sekä kyvystään olla erossa omista vanhemmistaan. Lapsen fyysinen kasvu on tässä iässä voimakasta. Lapsen pyöreät piirteet häviävät ja tilalle tulee iso koululainen. Lapsen motoriikka kokee muutoksia, joka ilmenee levottomuutena ja kömpelyytenä. (Jarasto & Sinervo 1997, 70–71.) Lapsi kuitenkin liikkuu paljon ja oppii pyörilemään sekä luistele- maan (Etelä-Pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet kehittämishanke 2011a).

Sanavarasto alkaa kehittyä, ja lapsi haluaa oppia uusia asioita esimerkiksi uu- sista kulttuureista. Lapsi osaa rakentaa jo pää- ja sivulauseita. Kirjoitettu ja luet- tu teksti kiinnostaa yhä enemmän. Aikuisen lukemat tarinat ovat mielenkiintoi- sia, ja kirjaimet sekä niiden yhteys lukemiseen alkavat valjeta. (Jarasto & Siner- vo 1997, 72–73.) Tämän ikäinen lapsi alkaa jo ymmärtää kielioppia ja äänisys- teemiä. Lapsella saattaa kuitenkin vielä ilmetä pieniä ääntämisvirheitä. Kielellis- tä kehitystä aikuinen voi edesauttaa esimerkiksi keskustelemalla ja lukemalla lapselle. Lapsi oppii yleensä lukemaan noin viiden ja seitsemän ikävuoden välil- lä. (Juva ym. 2008, 82.)

4.2 Lapsi ja kriisi

Kriisi on yhden määritelmän mukaan *”hämmennyksen, sekasorron ja ristiriidan tila, jonka aiheuttaa ulkoinen tai sisäinen tapahtuma”* (Jarasto & Sinervo 1997, 178). Kriisi kestää jonkin aikaa, mutta se ei ole pysyvää. Kriisin kautta ihmisen on kuitenkin mahdollisuus kasvaa ja tulla vahvemmaksi (Jarasto & Sinervo 1997, 178). Kriisin aiheuttaa yleensä jokin uhka, menetys tai vaikeus ihmisen elämässä (Pojjula 2007, 28). Kriisejä on kahdenlaisia: kehityksellisiä sekä trau- maattisia. Kehityskriisit kuuluvat ihmisen normaaliin kehitykseen, jolloin ne ovat ennakoitavissa, ja ne kuuluvat jokaisen elämään (Pojjula 2007, 30.) Traumaatti- nen kriisi on taas jokin ulkopuolinen tapahtuma, jota ei voi ennustaa. Traumaat-

tisessa kriisissä, joku uhkaa yksilön sosiaalista identiteettiä, fyysistä tai henkistä turvallisuutta. Henkilö kokee traumaattisen kriisin erittäin ahdistavana. Se ylittää hänen sietorajat sekä voimavaransa. (Poijula 2007, 32.)

Lapselle oman vanhemman kuolema on merkittävä traumaattinen tapahtuma, mutta myös muut surua ja menetystä aiheuttavat tapahtumat ovat rinnastettavissa tähän pienemmässä mittakaavassa. Jo avioero voi olla lapselle traumaattinen tapahtuma, kun lapsi joutuu jollakin tasolla luopumaan toisesta vanhemmastaan samoin kuin kodinulkopuolinen sijoitus vaikuttaa lapsen ja vanhemman väliseen päivittäiseen yhteyteen. (Heikkilä-Halttunen 2010, 191.)

Traumaattisen kriisin vaiheita on neljä. Vaiheiden kestot ovat tapauskohtaisia ja riippuvat siitä, kuinka niitä työstetään. Vaiheita ovat sokki, reaktio-, käsittely- ja uudelleen suuntautumisen vaihe. Esimerkiksi sijoituksen kokenut lapsi ei pysty sokkivaiheen aikana uskomaan mitä on tapahtunut. Sokkivaihe kestää yleensä muutamasta päivästä muutama viikkoon. Lapsi ei välttämättä reagoi ollenkaan tapahtuneeseen ja hän saattaa oirehtia fyysisesti esimerkiksi oksentamalla ja näkemällä painajaisia. Reaktiovaiheessa tunteet tulevat esille, ja lapsi osoittaa suremalla ja itkemällä edenneensä prosessissa. Myös vihan tunteet itseään ja muita kohtaan ovat tyypillisiä tässä vaiheessa. Reaktiovaihe voi kestää useista kuukausista useisiin vuosiin. (Oulun seudun lastensuojelun kehittämisyksikkö -hanke, 11–12.)

Kolmannessa eli käsittelyvaiheessa lapsi ei halua osoittaa huomiota vierailulle tulleita vanhempiaan kohtaan. Lapsi pääsee eroon vastarinnastaan, ja tilalle tulee surullisuus. Lapsen kehitystaso voi myös taantua varhaisemmalle tasolle ja kiinnostus leikkejä kohtaan saattaa lakata. Käsittelyvaihe voi kestää kuukausia. Viimeisessä eli uudelleen suuntautumisen vaiheessa lapsi alkaa pikkuhiljaa sopeutua tilanteeseensa. Vointi paranee, vaikka lapsi vielä kaipaakin omia vanhempiaan. Normaali arki, esimerkiksi koulunkäynti, leikkiminen ja kaverien kanssa leikkiminen on alkanut sujua normaalisti. Koko prosessi, eli kaikkien vaiheiden läpi käyminen, kestää vähintään yhdeksän kuukautta. (Oulun seudun lastensuojelun kehittämisyksikkö -hanke, 12.)

Lapsella on eri ikäkausina erilaisia keinoja selviytyä traumaista. On vaikeaa sanoa, missä iässä lapsen olisi helpointa selvitä traumasta mahdollisimman pienillä vaurioilla. Jokainen kehitysvaihe tarjoaa lapselle erilaisia voimavaroja traumasta selviytymiseen, mutta tuo myös haavoittavia sekä psyykkistä hyvinvointia uhkaavia tekijöitä. (Silvén 2010, 130–131.)

Taapero- ja leikki-ikäisen lapsen pelot moninkertaistuvat trauman aikana ja heidän voi olla vaikeaa tulkita muiden ihmisten tunteita. Lapsi pelkää tuossa iässä pimeää sekä omia tunteitaan, joita ei osaa hallita ja näkee paljon painajaisunia. Voimavaroina trauman selviytymiseen taapero- ja leikki-ikäisellä on hyvät sosiaaliset suhteet, leikit, sadut ja mielikuvitus sekä samaistuminen sankareihin. Lapsen mielikuvitus tarjoaa esimerkiksi sadun avulla lapselle turvallisuutta luovan oikeudenmukaisuuden tunteen sankareiden avulla sekä mahdollisuuden onnelliseen loppuun. Mielikuvitus on toisaalta taas myös haavoittava tekijä, sillä leikki-ikäinen lapsi ei osaa vielä niin hyvin rajata todellisuutta ja mielikuvitusta. (Silvén 2010, 130–134.)

Traumaattisen tapahtuman sattuessa aikuiset yleensä aliarvioivat lapsen kykyä ymmärtää tapahtumaa. Aikuiset saattavat ajatella, ettei lapsi välttämättä huomaa kaikkia tapahtumia. Lapselle on kuitenkin hyvin raskasta, mikäli hänet suljetaan kokonaan tapahtuman ulkopuolelle. Lapselle on kuitenkin trauman ja kriisin keskellä tärkeää, että aikuinen kertoo tapahtuneesta lapsen kehitystason mukaan ja se, että aikuinen myös itse näyttää avoimesti tapahtumasta heräviä tunteitaan sen sijaan, että piilottelee niitä lapselta. (Heikkilä-Halttunen 2010, 195–196.)

Lapsi tunnistaa omien tunteidensa lisäksi herkästi myös muiden tunteet. Lapsella on kyky tuntea myötätuntoa. Tämä kaikki voi vaurioitua lapsuudenaikaisen traumaattisen tapahtuman tai kriisin vuoksi. Tunnehäiriöiden lisäksi lapselle saattaa aiheutua vaikeuksia sosiaalisissa taidoissa, eli lapsen voi olla esimerkiksi hyvin vaikeaa olla ryhmässä, kestää epäonnistumista tai selviytyä riidoista. (Heikkilä-Halttunen 2010, 183.)

Lapsilla on monia pelkoja lapsuudessaan. Pelkotilat ovat luonnollisia lapsen kehityksessä ja lapset oppivat käsittelemään niitä kehittyessään. Lapsen pelot vaihtelevat yleensä ikäkausittain. Lapsella on syntyessään jo synnynnäisiä pelkoja, mutta ne poistuvat lapsen kasvaessa. Päiväkoti-ikäisen lapsen pelot voivat liittyä esimerkiksi kuolemaan, vanhemmista erossa oloon tai nukkumiseen. Esi-koululaisten pelkotiiloja saattavat herättää esimerkiksi vieraat ihmiset sekä seksuaalisuuteen liittyvät pelot. Aikuisen apu on tärkeää pelon kohtaamisessa ja siitä yli pääsyssä. Kirjallisuusterapia on hyvä keino pelkojen käsittelyyn esimerkiksi sadun ja sadutuksen voimin. (Hämmäinen & Mäki 2009, 66–67.)

On todettu, että erilaisissa kriisitilanteissa lapsen on vaikeaa ymmärtää tunteitaan ja ajatuksiaan. Samaistuminen kirjan päähenkilöön tai muuhun kuvitteelliseen maailmaan kuuluvaan, kuten käsinukkeeseen, jolla on samanlaisia ongelmia ja tunteita kuin lapsella, auttaa lasta omasta ongelmasta selviämiseen. Kirjan avulla lapsella ei ole niin yksinäinen olo ongelman kanssa. (Heikkilä-Halttunen 2010, 255.)

Israelilaisen perheterapeutin ja psykologin Ofra Ayalon jaottelun mukaan kirjallisuuden käsittely trauman yhteydessä tapahtuu neljässä rinnakkaisessa ja osin vaihtoehtoisessa tapahtumaketjussa. Ensimmäinen on tunnistaminen ja samaistuminen, jolloin lapsi tunnistaa oman tilanteensa kirjan tarinasta. Kun lapsi kuulee omasta tilanteestaan kirjasta, hän ymmärtää että hän ei ole yksin tilanteensa kanssa vaan muut voivat kokea saman. Lapsi voi kirjasta saada tällä tavalla vertaistukea sekä tietoa ja kirja voi auttaa lasta hänen tunnekokemuksiensa ymmärtämisessä. (Heikkilä-Halttunen 2010, 253–254.)

Toinen tapahtumaketju on projektio ja introjektio. Tällä tarkoitetaan sitä, kun lapsi tarinan avulla käsittelee aihetta kuvitteellisen hahmon kautta. Tällä tavalla lapsi voi turvallisesti käsitellä aihetta, aiheen kuitenkin tulematta liian lähelle omaa elämää. Tällä tavoin lapsi voi kokeilla ja luoda itselleen erilaisia selviytymis- ja ongelmanratkaisukeinoja. Kolmantena on katharsis, joka tarkoittaa sitä, kun tarinan herättämien tunteiden avulla lapsessa laukeaa patoutuneita jännityksiä kuten stressi. Neljäntenä ja viimeisenä on oivaltaminen. Kirja joka käsittelee aihetta jota itse juuri elää, on lapselle ikään kuin peili jonka kautta lapsi voi

käsitellä myös omia tunteitaan. Lapsen ristiriitojen ja omien reaktioidensa tarkkailu saattaa auttaa lasta ongelmien selvittämisessä. (Heikkilä-Halttunen 2010, 254–255.)

5 SATU

5.1 Satujen merkitys lapselle

Satu on lapselle viihdyke, josta hän voi oppia erilaisia arkisia asioita kuten esimerkiksi käyttäytymiseen ja moraaliin liittyviä asioita tai tietoa ympäristöstään. Satu voi myös rohkaista tai lohduttaa lasta tämän samaistuessa sadun hahmoon. Satu herättää lapsessa erilaisia tunnetiloja, jotka voivat sadun edetessä muuttua melko nopeasti. Satu voi herättää lapsessa niin ilon kuin pelon tunteita. Sadun eri tunnetilat tekevät sadusta mielenkiintoisen. (Ylönen 2000, 27–29.) Satujen avulla lapsi oppii itsestään ja satu kehittää lapsen persoonallisuutta (Bettelheim 1987, 20). Kirjojen lukeminen täydentää myös lapsen käsitystä maailmasta (Heikkilä-Halttunen 2010, 27).

Satu luo lapselle mielikuvia, vahvistaa hänen minäkuvaansa ja hoivaa mielen-terveyttä. Hoitava satu auttaa lasta löytämään omat tunteensa, mikäli ne ovat kadoksissa. Sadun avulla lapsi oppii myös tunnistamaan erilaisia tunteita. Lapsi ymmärtää sadun olevan mielikuvitusta, kun se on tarpeeksi kaukana todellisuu-desta. (Mäki & Kinnunen 2005, 27–28.) Hyvä satu kehittää luovaa ajattelua, puhetta ja mielikuvitusta. Se myös avartaa mieltä, antaa käyttäytymismalleja sekä ideoita lapselle ja estää ennakkoluulojen syntymistä. Satujen avulla lasta ohjataan ajattelemaan asioita eri kannoilta esimerkiksi hyvän ja pahan näkö-kuilmista. (Kempainen 2000, 4–5.)

Satujen merkitys lapselle ja hänen kehitykselleen korostuu nykyaikana, koska perheet eivät ole niin tiiviitä kuin ennen. Satujen lukemisen ovat korvanneet te-levisiot ja tietokoneet. Lapsi tarvitsee sadun sankareita ja onnellisia loppuja luomaan sitä mielikuvaa, että aina lopulta kaikki asiat menevät parhain päin ja että apua saa silloin kun sitä tarvitsee. (Mäki & Kinnunen 2005, 29.) Satujen avulla lapsi oppii erottamaan oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan toisistaan. Sadut kehittävät myös lapsen tunne-elämää ja harjoittavat lapsen puhe- sekä kirjoitustaitoa. Sadun avulla lapsi oppii tutkimaan omaa sisäistä itseään. Lapsel-

le satu on ensimmäinen ymmärrettävä kieli, jonka hän saavuttaa ennen älyllistä kypsymistä. (Ruohonen 2009, 162–163.)

2000-luvulla niin sanotut ”täsmä-kirjat” ovat lisääntyneet. Niillä tarkoitetaan lastenkirjoja, jotka käsittelevät lapsen elämässä mahdollisesti esiintyvää vaikeaa aihetta tai kriisiä, kuten esimerkiksi kodin ulkopuolista sijoitusta tai läheisen kuolemaa. Täsmä-kirjoja luetaan lapselle yleisesti aiheen koskettaessa häntä tai hänen läheistään. (Bicknell & Trotman 1988, 49; Heikkilä-Halttunen 2010, 18.) Sadut ovat terapeutteja, mikäli niiden aihe on lähellä lapsen elämäntilannetta. Terapeutteisessa sadussa on tärkeää, että sadussa ilmenevät asiat eivät ole liian lähellä lapsen omaa kokemusmaailmaa, jotta lapsen on mahdollista työstää sadun sanomaa. Tämän avulla lapsen oma ajattelu omasta tilanteesta saattaa muuttua. Tärkeää on, että sadussa on onnellinen ja lohduttava loppu, jotta lapsi voi nähdä tämän toivon myös omassa tilanteessaan. (Heikkilä-Halttunen 2010, 21–22.)

Satu antaa lapselle erilaisia tunteita ja rikastuttaa lapsen kieltä. Sadun avulla lapsi voi saada uuden näkökulman ja oivaltaa uusia asioita elämässään. Sadussa voi tapahtua myös yliluonnollisia ja täysin mahdottomia asioita, jolloin satu saattaa toimia hyvänä hetkellisenä pakopaikkana lapselle. Lapsen sosiaalista kehitystä auttaa, kun sadussa on hahmo johon hän voi samaistua. Satujen avulla aikuisen voi olla helpompi aloittaa keskustelu lapsen kanssa hänelle vaikeista asioista. (Jarasto & Sinervo 1997, 214–215.)

Lapsen ja aikuisen maailmat eivät aina kohtaa ja heidän tarpeensa voivat olla kovin erilaiset. Silloin lapsi voi turvautua lastenkirjallisuuteen, joka saattaa esimerkiksi auttaa häntä ymmärtämään maailmaa. Kirja, joka kertoo samasta aiheesta jossa lapsi itse elää, on lapselle kuin malli siitä, miten vaikean asian yli voi päästä. (Heikkilä-Halttunen 2010, 24–25.) Lastenkirjojen ajatellaan yleisesti olevan harmittomia, huolettomia sekä usein iloa tuottavia. Aikuiset päättävätkin siitä, mitkä aiheet ovat soveliaita tai täysin kiellettyjä, sekä kirjoittaessa kirjaa että hankkiessa kirjaa lapselle. Kielletyt aiheet eli tabut saavat alkunsa sosiaalisen yhteisön kulttuurihistoriallisissa käytännöissä, eli siinä aikakaudessa jossa

eletään, ja ne voivat aikakausien välillä vaihdella. (Heikkilä-Halttunen 2010, 26–27.)

Käsiteltäessä kriisiä, kuten vanhemman masennusta, kirjoissa korostetaan sitä, että vanhemman sairastuminen tai hänen parantuminen ei johdu lapsesta tai ole tämän vastuulla. Kirjassa kerrotaan lapselle miten hän vanhemman sairauksen aikana saa turvallista hoitoa omasta lähiverkostosta ja/tai viranomaisverkostosta. Lapselle tuodaan kirjassa esille myös se, että vanhempi/vanhemmat rakastavat lastaan tästä vastoinkäymisestä huolimatta. (Heikkilä-Halttunen 2010, 180–181.)

Kipeitä aiheita käsittelevissä kirjoissa on tarkoituksena rikkoa hiljaisuuden muuri eli kannustetaan lasta puhumaan aikuiselle häntä koskevasta asiasta. Lapsi ei välttämättä osaa tunnistaa tunteitaan ja lastenkirja voi tällöin olla avuksi. Kirjan avulla lapsi voi päivittää elämäntilannettaan, tai ainakin samaistua hahmoon joka on samassa tilassa kuin lapsi itse. Se, että aikuinen lukee lapselle samaistumiseen mahdollistavaa kirjaa, on lapselle viesti siitä, että aikuinen on tunnistanut hänen ongelmansa. Aikuinen haluaa olla läsnä, ja hän hyväksyy lapsen tunteet. (Heikkilä-Halttunen 2010, 263–264.) Joskus saattaa tuntua siltä, ettei lapsi jaksa kuunnella satua loppuun. Silloin on tärkeää antaa lapselle aikaa, sillä kirjassa on voinut olla sellaisia asioita joita lapsen täytyy käsitellä ja hän tarvitsee siihen enemmän aikaa. Tärkeää on palata kirjaan ja lukea se loppuun. (Juva ym. 2008, 18.)

5.2 Sadun rakenne ja kirjoittaminen

Sadun määritelmää on vaikea rajata. Kasvatustieteen tohtori ja satujen tutkija Hilikka Ylönen määrittelee sadun runoksi tai suorasanaiseksi kertomukseksi, joka on mielikuvituksen tuotetta. Satujen tehtävänä on herättää tunteita sekä ilahduttaa kuulijaa. (Ylönen, viitattu 23.10.2013.) Sisällöltään sadun tulee olla tarpeeksi selkeä ja yksinkertainen, jotta lapsi ymmärtää sen. Hyvän sadun elementtejä ovat myös monikerroksisuus ja vertauskuvallisuus, ja se sisältää aina myös jonkun opetuksen. (Kempainen 2000, 4–5.) Pienten lasten kirjoissa on

hyvä, että tarina alkaa hitaasti. Pienille lapsille on parempi että tarinan alussa ilmenee tarinan ympäristö ja idea, kuin se, että tarina alkaisi nopeatempoisesta tapahtumasta ja myöhemmin oleellisia asioita ilmenisi vihjeinä. Tätä nopeatempoista alkua käytetään paljon muun muassa nuorten kirjallisuudessa. (Bicknell & Trotman 1988, 25.)

Sadussa tulee Ylösen mukaan olla aina jokin yliluonnollinen elementti, esimerkiksi eläinten välinen keskustelu. Onnistunut satu pitää myös sisällään onnellisen lopun. (Ylönen, viitattu 23.10.2013.) Satujen ja tarinoiden onnelliset loput ovat lapselle niitä, jotka tuovat lohtua sekä luottamusta. Vaikka sadussa päähenkilöllä olisi koettelemuksia, hän selviää niistä, ja lopussa oikeus voittaa. (Bettelheim 1987, 182.)

Kansansaduissa ja nykyaikaisissakin saduissa olennaisia asioita ovat tarinan kulku, yliluonnolliset olennot, taitat sekä erilaisten hahmojen toiminta. Satu koostuu ongelmasta, jota hahmo tai hahmot pyrkivät ratkaisemaan. Ongelma esitellään yleensä jo sadun alussa. Saduille ominaista on myös se, että sen päähenkilö oppii erilaisista kokemuksista sadun edetessä. Ennen kuin ongelma on sadussa ratkaistu, syntyy kriisi, jonka jälkeen päähenkilön elämässä tapahtuu jokin muutos. Muutos on yleensä pakollinen tehtävän onnistumiselle tai vaikeuksien voittamiselle. (Ylönen 2000, 12–13.)

Perinteiset sadut sisältävät muun muassa fantasiaa, toipumista, vaarasta pelastumista sekä sankariin kohdistunutta uhkaa. Englantilainen kirjailija John Ronald Reul Tolkien pitää edellä mainittuja hyvän sadun aineksina ja korostaa Ylösen tapaan onnellista loppua. Perinteisissä saduissa tapahtuu myös oikeus eli pahantekijää rangaistaan ja sankari saa palkkion. Lapset nimeävät usein perinteiset sadut heidän mielestään parhaiksi saduiksi juuri oikeuden takia. Lapsen on helppo myös samaistua perinteisen sadun sankarin uhkaaviin vaaratilanteisiin. Lapsi kokee oman elämänsä niin sanottuina sarjoina, joka yleensä käsittää rauhallisuutta, mutta yhtäkkiä voi keskeytyä käsittämättömiin vaaroihin, esimerkiksi vanhempien vaatimuksiin. (Bettelheim 1987, 178–180.)

Dialogin käyttäminen tarinassa luo läheisyyttä hahmojen ja lukijan välille. On parempi, että hahmot dialogin kautta puhuvat toisilleen suoraan kuin se, että kertoja kertoo mitä hahmot ovat toisilleen sanoneet. Dialogin käyttö luo tarinaan myös vaihtelevuutta muuten samantyylliseen kertovaan tekstiin. Dialogia käytettäessä kirjoitetaan niin kuin tavallisesti puhutaan, joten dialogin ei tule välttämättä olla kieliopillisesti oikein kirjoitettu. Tekstin ja dialogin tulee viedä tarinaa eteenpäin tai kertoa oleellisia asioita eikä yksi keskustelu saa olla liian pitkä. (Ekholm 1997, 40.)

Vaikein vaihe sadun kirjoittamisessa on yleensä sen aloittaminen. Kirjoittaessa ei kannata epäillä liikaa omia kykyjään, sillä se saattaa pysäyttää inspiraation. Kirjoittaessa tarinaa on pyrittävä yksinkertaisuuteen, jolloin tarina pysyy selkeänä. Tämä ei kuitenkaan ole helppoa vaan se vaatii harjoittelua. Tarinan juonta miettiessä kannattaa pohtia, että millaiseksi haluaa tarinan muodostuvan sekä miten tarina alkaa ja päättyy. (Kempainen 2000, 44.) Kirjoittaessa tarinaa ei samalla kannata miettiä kielioppia sekä oikeinkirjoitusta. Kirjoittaessa kannattaa vaan kirjoittaa eteenpäin ja viimeiseksi palata korjaamaan virheet. Tarinaan voi kirjoitusprosessin aikana kirjoittaa erilaisia vaihtoehtoja tilanteisiin ja myöhemmin palata, lukea vaihtoehdot läpi, jolloin jokin vaihtoehto yleensä tuntuu paremmalta. (Karlsson & Kuick 2009, 13.)

Tarina koostuu kahdesta osasta, eli mistä kerrotaan ja kuinka siitä kerrotaan. Mistä kerrotaan tarkoittaa henkilöahmoja, ympäristöä, jossa tarina tapahtuu sekä itse tapahtumia. Kuinka siitä kerrotaan tarkoittaa mitä ja millaista kieltä tarinassa käytetään, missä järjestyksessä tarinassa edetään, mikä tempo kirjassa on sekä mitä asioita voidaan pitkäkestoisemmin ja mitä lyhyemmin. (Karlsson & Kuick 2009, 33.) Tarina koostuu perättäisistä tapahtumista, jotka voivat kertoa lyhyestä tai pidemmästä aikavälistä. Kirjoittajan on valittava aikavälistä tärkeimmät tapahtumat, ettei tarina muutu liian tylsäksi. Näitä tapahtumia ovat tarinan kannalta oleellinen tieto, eli mikä vie tarinaa eteenpäin sekä hahmojen kuvaaminen. Helpoin tapa edetä tarinassa on kronologinen, eli kerrotaan asioita siinä järjestyksessä, jossa ne todellisuudessa tapahtuisivat. On myös mahdollis-

ta hyppiä ajassa, eli mennä ajassa taaksepäin tai kertoa tulevasta. (Karlsson & Kuick 2009, 46, 58.)

Lapsi, joka on keskellä jonkinlaista kriisiä, ei välttämättä pysty vastaanottamaan tarinaa, joka on liian realistinen hänen tarinaansa peilatessa. Lapsi saattaa tilanteestaan johtuen olla tilassa, jossa hänen on vaikea keskittyä, tehdä päätöksiä ja ärsykekynnys on alentunut. Tästä syystä on tärkeää, että kirjassa on helposti seurattava juoni. (Heikkilä-Halttunen 2010, 265–266.) Valmis tarina kannattaa lukea ensin itselleen ääneen ja sitten henkilölle, joka ei ole yhtä tuttu sadun kanssa kuin itse kirjoittaja. Tällä tavalla tekstistä löytää helposti ne kohdat, jotka eivät kuulosta hyvälle, sekä kohdat, jossa tarina ei etene halutulla tavalla. Samalla huomaa onko tekstissä kohtia, joita on vaikea ymmärtää ja onko tarvetta lyhentää tai lisätä jotakin tekstin eri kohtiin. (Karlsson & Kuick 2009, 22.)

5.3 Hahmot

Hahmot ovat tarinan tärkein elementti, ilman hahmoja ei ole tarinaa. Teoreettisesti tarinasta voi poimia pois ympäristön, yksityiskohdat ja kuvailut ja silti jäljelle jää tarina. (Fletcher 2006, 23.) Hahmojen määrää tulee miettiä tarkoin. Liian monen hahmon käyttäminen voi tehdä tarinasta sekavan ja vaikean ymmärtää. (Fletcher 2006, 34.) Lastenkirjallisuudessa on pitkään käytetty eläin-, lelu- ja satuhahmoja, jotka mahdollistavat lapselle sopivasti etäisyyttä käsitellä itselle vaikeita aiheita. Etäisyyden avulla lapsi pystyy helpommin puhumaan kirjan herättämistä tunteista ja ajatuksista. Vaikeisiin aiheisiin haetaan usein ratkaisua myös uni- tai satumaailmasta. (Heikkilä-Halttunen 2010, 13–14, 267.)

Sadun kertoessa lapsen oman kokemusmaailman läheisestä aiheesta muodostuu lapsen ja sadun välille niin sanottu ”emotionaalinen jännite”. Tämän avulla etäisempikin tarina pystyy herättämään lapsessa tunteita. Lapsi samaistuu jännitteen vuoksi hahmoon, jonka tuntemukset muistuttavat hänen tuntemuksiaan ja näin samaistuminen voi tapahtua pelottavaankin hahmoon. (Heikkilä-Halttunen 2010, 10–11.) Hahmojen nimeäminen antaa hahmolle enemmän elon ja aitouden tunnetta jolloin sekä kirjoittajan että lukijan on helpompi samaistua

ja nähdä hahmo. Hahmon nimeämisessä tulee miettiä myös nimen sopivuutta hahmon luonteeseen, eli mikä nimi yhdistetään yleensä mihin luonteenpiirteeseen. (Fletcher 2006, 34.)

Lapseen viittaavia hahmoja voi Yhdysvaltalaisen lastenkirjailija Katharine Capshaw Smithin mukaan kuvata kahdella eri tavalla. Lapsi voidaan nähdä viatoman olentona, joka kirjassa usein esitetään trauman uhrina joka tarvitsee ohjeistusta, suojelua sekä huolenpitoa. Toinen tapa on esittää lapsi selviytyjänä, joka voi auttaa myös muita traumasta selviytymiseen. Rakkaus, usko, toivo tai sisu on usein käytettäviä selviytymisen keinoja. (Heikkilä-Halttunen 2010, 23.)

5.4 Kuvitus

Tarinoiden kuvat antavat myönteisiä mielikuvia lapselle. Kuvat elävöittävät tarinaa, auttavat lasta ymmärtämään ja herättävät sekä pitävät mielenkiintoa yllä. Onnistunut kuva herättää tunteita ja saattaa olla tekijä, joka saa lapsen kiinnostumaan kyseisestä tarinasta. Kuvat voivat olla myös lapselle ensimmäinen kosketus taiteenmaailmaan. (Ylönen 2000, 47–48.) Sadun kuvituksessa tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitystaso (Hatva 1993, 115). Kuvakirjassa tärkeitä elementtejä ovat värit, yksityiskohdat, hahmojen ilmeet ja tunnelmat. Jokainen lapsi lukee ja ymmärtää kuvia eri tavalla. (Juva ym. 2008, 42.) Lapsi seuraa aktiivisesti kirjan kuvia hänelle luettaessa. Kuvat voivat pehmentää sadun vaikeita aiheita tai tukea luettua tekstiä. Kuvien kautta lapsen on mahdollista palauttaa luettu tarina myöhemmin mieleensä. (Heikkilä-Halttunen 2010, 16.)

Lapselle kaikki on uutta, minkä vuoksi lapsi tulkitsee myös kuvia eri tavalla kuin aikuinen. Lapsi lukee ja tulkitsee kuvaa melko kirjaimellisesti. Pieni lapsi ymmärtää helposti kuvittajan syvyysvaikutelman niin, että taustalla pienemmäksi piirretty hahmo on vauva kun lähempänä oleva suurempi hahmo on aikuinen. Jos hahmo ei näy kokonaan kuvassa, pieni lapsi voi ajatella hahmolta puuttuvan käden tai jalan. (Juva ym. 2008, 47.)

Kuvakirjallisuuden käsitteen voi jaotella kolmeen alaryhmään tekstin ja kuvan yhteyden mukaan. Pienten lasten *katselukirjoissa* kuva on suuremmassa ase-

massa, ja teksti toistaa kuvaa tai kertoo yksinkertaisesti sekä lyhyesti kuvan tapahtumasta. Nämä kirjat ovat yleensä katselukirjoja jotka on valmistettu esimerkiksi paksummasta pahvista. Katselukirjassa on yleensä yksinkertaisia kuvia esineistä tai yksittäisistä tapahtumista, kuten kylvystä, kun taas toisessa, eli *kuvatarinassa*, kuva on edelleen suuremmassa asemassa kuin teksti, mutta tässä tarinassa on jo pieni yksinkertainen juoni, joka paljastuu myös tekstissä. Kuvatarinat keskittyvät vielä kuitenkin lapsen arkiseen elämään, ja kuvien on oltava helposti hahmoteltavia, jotta pienikin lapsi osaa ”lukea” kuvaa. (Heikkilä-Halttunen 2010, 10–11.)

Kolmantena tässä jaottelussa on *varsinainen kuvakirja*. Tässä teksti ja kuva ovat tasavertaisessa asemassa, eikä kumpaakaan välttämättä voi jättää huomioidatta tarinan kokonaisuuden saavuttamiseksi. Kuvasta saattaa käydä ilmi asioita, joita tekstissä ei mainita ja toisinpäin. Varsinaisessa kuvakirjassa tarina ei välttämättä enää edellisiin verrattuna niinkään keskity lapsen arkielämään vaan kuvakirjoissa näkyy mielikuvitus ja toden rajapinnat. (Heikkilä-Halttunen 2010, 11.)

Ruotsalainen Ulla Rhedin taas on jakanut kuvakirjat kolmeen pääryhmään hie- man eri tavalla. Ryhmät on jaoteltu kuvituksen ja tekstin suhteen mukaan. Ensimmäinen on kuvitettu kirja, eli eepinen kuvakirja. Tässä teksti nousee tärkeäksi ja sitä kohtaan on oltava lojaali. Kuvittaja kuvittaa siis tarinan merkittäviä kohtia. Kaksi seuraavaa on kuvakirjojen maailmassa modernimpia muotoja, joissa nähdään, että kuvittajan tulee olla kirjoittaja itse tai muuten olla hyvin läheinen tekstin ja kirjoittajan kanssa. Näistä ensimmäinen on laajennettu kuvakirja, jossa yleensä on vähemmän tekstiä ja kuva kertoo enemmän kuin tekstistä selviää. Tällaisia laajennettuja kuvakirjoja ovat esimerkiksi katselukirjat pienille lapsille. Viimeisenä on alkuperäinen kuvakirja, jossa kuva ja teksti tukevat toisi- aan niin, että molempien täytyy olla mukana kirjassa. (Ylimartimo 2001, 81–82.)

Näistä jaotteluista huolimatta lasten kuvakirjat voivat olla hyvin erilaisia. On olemassa paksusivuisia pahvikirjoja, jotka voivat olla esimerkiksi vauvankirjoja, joista avatessa esiin nousee jokin osa kuvasta. Kirja on voitu tehdä esimerkiksi siksak muotoon taittaen tai se voi olla kurkistuskirja. Kirjan sivuissa voi olla rei-

kiä, joista pääsee kurkistamaan edelliselle ja tulevalle sivulle. Kirjassa voi olla eripituisia tekstejä tai ei välttämättä sanoja lainkaan. Kirja voi olla myös sarjakuvakirja. Kirjojen ulkomuodossa vain mielikuviutus on rajana. (Bicknell & Trotman 1988, 55.)

Lastenkirjat kulkevat yleensä samojen kaavojen mukaan. Tarina on yleensä kerrottu nykyhetkessä, ja kuvassa on lapselle samalla jotakin tuttua ja jotakin uutta. Kuvittaessa huomioidaan kulttuurille ja kielelle ominainen struktuuri, eli länsimaisessa kulttuurissa kirjaa luetaan vasemmalta oikealle. Lukija lukee myös kuvaa tämänsuuntaisesti ja huomaa ensimmäisenä vasemmalla puolella olevat asiat. Tästä syystä samaistumisen kohteena olevat hahmot, tutut ja hyvät asiat sekä koti sijoitetaan yleensä vasemmalle puolelle kuvaa ja uudet asiat, yllätykset, vaikeudet, vaarat ja ulkopuolinen maailma sijoitetaan yleensä oikealle puolelle. Kirjan hahmon on myös kohdattava ja voitettava mahdollisesti pelottavakin asia, joka on oikealla puolella kuvaa, koska muuten hän ei pääse eteenpäin. Viimeinen kuva on yleensä piirretty niin, että hahmot ovat keskellä kuvaa, eikä kuvassa ole liikettä jolloin käy selväksi, että tarina päättyy. (Happonen 2001, 105, 108; Juva ym. 2008, 45.)

Kuvittamisessa tärkeää on myös värien käyttö. Eri värit viestivät ihmisille eri merkityksiä ja vetoavat eri tunnetiloihin. Värit saattavat herättää myös tunteita esimerkiksi lapsuudessa koetuista asioissa. (Ahjopalo-Nieminen 1999, 22.) Monien tutkijoiden mukaan tunnetilojen lisäksi värit vaikuttavat myös mielentilaan ja ihmisen hyvinvointiin. Uusimmat tutkimukset viittaavat siihen, että ihminen tuntee värin näkemisen sijaan (Hintsanen 2000). Eri kulttuureissa ja uskonnoissa samat värit saattavat tarkoittaa erilaisia ja jopa täysin päinvastaisia asioita. Punainen väri koetaan usein voimakkaaksi rakkauden väriksi, joka tuo lämpöä. Keltainen viestii valosta ja tulevaisuudesta, toisaalta myös kiukusta ja kateellisuudesta. Vihreä tuo mieleen kasvun, uuden elämän ja toiveikkuuden, mutta se koetaan myös kateutena. Ruskea koetaan turvallisena, ja suomalaisessa kulttuurissa musta väri yhdistetään usein suruun. Valkoinen väri koetaan usein viattomuutena, puhtautena, pyhyytinä. (Ahjopalo-Nieminen 1999, 22.)

Kuvituksessa esiintyy liikettä eri tavoin. Ruotsalainen taidehistorioitsija Gustaf Cavallius on järjestelmällisesti kerännyt liikkeen esiintymistapoja kuvakirjoissa. Hänen mukaansa liike esiintyy kirjassa viidellä eri tavalla. Ensimmäisessä tavassa liike esiintyy hahmoon sidottuna, jolloin liike näkyy hahmon muodossa, ja se voi syntyä riippumatta siitä kuvataanko hahmoa liikkumassa. Toiset hahmot antavat vaikutelman liikkuvasta hahmosta jo pelkän muotonsa avulla kun taas toiset vaikutelman paikoillaan pysyvyydestä (vertaa Pikku Myy ja Mörkö). Seuraava on pakoa ilmaiseva liike, jolloin esimerkiksi auto liikkuu paikasta toiseen hyvin nopeasti. (Happonen 2001, 101–102.)

Kolmantena liike esiintyy kineettisenä. Kineettisyys tarkoittaa sitä, kun lukija siirtää katsettaan hahmosta toiseen tai katsomalla kahta eri kuvaa, joissa sama hahmo on toisessa asennossa. Näin lukijalle syntyy vaikutelma siitä, että asento tai asema hahmojen välillä muuttuu. Kineettinen liike voi syntyä myös silloin, kun hahmot menevät yhteen suuntaan ja esimerkiksi rankka lumisade menee toiseen suuntaan, jolloin lukija seuraa kuvassa kahta eri liikesuuntaa. Neljäntenä ovat perspektiivit, joiden avulla voidaan luoda erilaista liikettä ja vaihtelevuutta kuvaan kuvaamalla hahmoja ja esineitä eri kulmista ja eri etäisyyksien päästä. Viidentenä liikettä voidaan luoda tapahtumapaikkojen vaihtelevuudella, eli kun hahmo on siirtynyt paikasta toiseen. (Happonen 2001, 103–104.)

Liikettä voidaan kuvata myös erilaisilla liikettä ilmaisevilla viivoilla ja merkinnöillä. Sarjakuvissa käytetään paljon erilaisia merkintöjä, kuten kaasukuplat renkaiden ympärillä, kun auto kiittää kovaa vauhtia eteenpäin. Tätä tyyliä ei juurikaan käytetä kuvakirjassa, mutta yhteistä näillä kirjamuodoilla ovat kuitenkin vauhti- viivat sekä muut vauhtia ilmaisevat merkinnät. (Happonen 2001, 103.)

Ensimmäinen käsitys kirjasta syntyy sen ulkomuodosta ja kansikuvasta. Minkälaisen käsityksen kirja itsestään antaa riippuu kirjan koosta, muodosta, materiaalista, kannen kuvasta sekä kannen teksteistä. Näiden avulla kirjaa katsova tietää heti onko kohderyhmänä lapset vai aikuiset. (Rättyä 2001, 177.) Kansikuvan tehtävät poikkeavat kirjan sisällä käytettävien kuvien tehtävistä, ja kansikuvassa esitellään lapselle yleensä kirjan tärkeimmät samaistumiskohteet. Kansi luo kirjasta jonkinlaisen ilmapiirin ja odotuksia kirjalle, ja näin sen sanoma

on mahdollisesti vahvempi kuin kirjan sisällä olevat kuvat, jotka jatkavat ilmapiirin ja ymmärryksen kasvattamista tarinan edetessä. (Launis 2001, 60.)

6 KIRJOITUS- JA KUVITUSPROSESSIN KUVAUS

6.1 Tekoprosessin vaiheistus

Valitsimme kehittämishankkeen aiheeksi kuvakirjan Pienten lasten vastaanottokotiin. Aihe tuli aluksi vastaanottokodin johtajalta ja sovimme aiheesta hänen kanssaan sähköpostitse. Helmikuun alussa pidimme ensimmäisen tapaamisen vastaanottokodissa, jolloin keskustelimme tarkemmin kehittämishankkeesta ja vastaanottokodin toiveista (liite 1.).

Ensimmäisen tapaamisen aikana sovimme Tanjan ja Millan harjoitteluajankohdista. Tapaamisen aikana meille kerrottiin yksikön työntekijöiden toivomuksista kirjaa kohtaan. Sovimme muun muassa, että kirja kertoisi selkeän tarinan avulla lapselle aikavälistä, jolloin lapsi saapuu Pienten lasten vastaanottokotiin siihen saakka, kun hän lähtee pois. Tähän sisältyisi myös vastaanottokodista ja sen työntekijöistä kertominen. Tärkeää oli myös se, että lapselle kerrotaan kirjan avulla, ettei ole hänen syynsä, että hän on sijoitettu vastaanottokotiin. Jokaisen tapaamisen jälkeen olemme kirjoittaneet muistion.

Näiden tietojen jälkeen teimme kehittämishankkeen suunnitelman, jonka vastaanottokodin hyväksynnän jälkeen palautettiin kouluun. Pidimme toisen tapaamisen vastaanottokodin kanssa (liite 2.). Tässä tapaamisessa oli paikalla moniammatillinen perhetyön kehittämisryhmä. Olimme miettineet omia näkemyksiämme kirjan tekemiseen liittyen ennen tapaamista ja keskustelimme tarkemmin vastaanottokodin toiveista. Osa aikaisemmin keskustelluista asioista, kuten kohderyhmän ikä, muuttui vielä tässä vaiheessa. Kesän aikana keräsimme teoriaa kuvakirjan tekemisestä, lapsen kehitystasoista sekä kriiseistä. Samalla ideoimme omaa kuvakirjaamme.

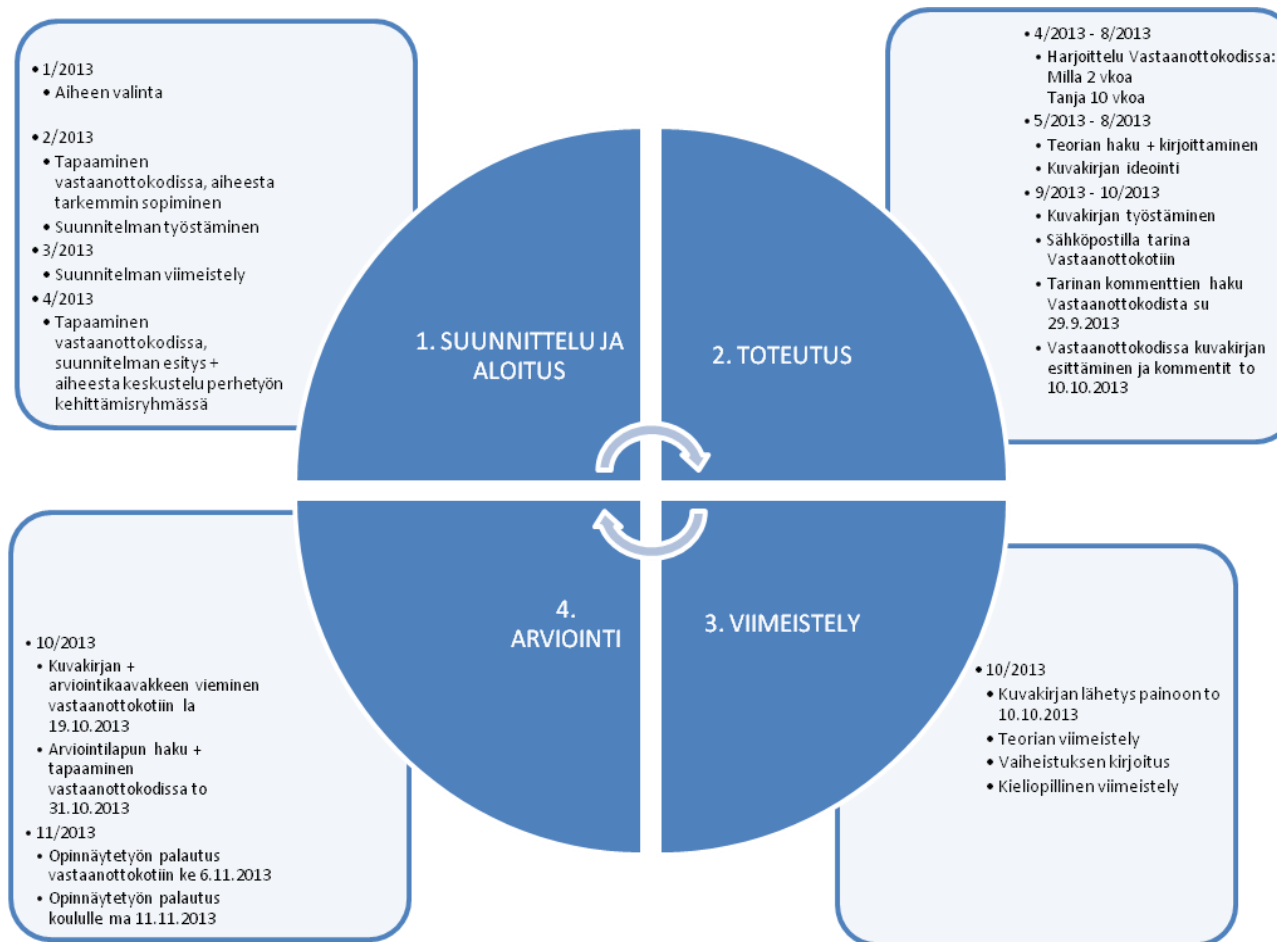
Syyskuussa aloitimme tarinan kirjoittamisen. Kirjoittaminen eteni nopeasti, koska olimme aikaisemmin käyttäneet paljon aikaa ideointiin. Valmiin tarinan lähettimme sähköpostitse vastaanottokotiin, ja molemmat osastot saivat oman version kommentoitavaksi. Tanja aloitti kirjan kuvien piirtämisen tarinan valmistuttua.

Tanja haki kommentit vastaanottokodista, ja teimme heidän toiveidensa mukaiset muutokset tarinaan. Muutostoiveita oli muun muassa, että tarinassa ei puhuttaisi lapsista, koska hahmot ovat eläimiä, joten muutimme ne eläinlapsiksi. He toivoivat myös, että tämä muutos tuotaisiin yksikön nimeen kirjassa. Pienten lasten vastaanottokoti muutettiin Pienten eläinlasten vastaanottokodiksi. Tarinassa oli kerrottu tarkasti, että vastaanottokodissa syödään viidesti päivässä, joka muutettiin siten, että siellä syödään useasti päivässä. Hermanni-hiiren kotioloista oli kerrottu, että hän tekee ruokaa kotona eikä tämä ollut vastaanottokodin työntekijöiden mielestä sopiva sanonta, koska Hermanni oli vasta 5-vuotias. Tästä syystä muutimme, että Hermanni ottaa syötävää jääkaapista, jos sitä on. Kirjan loppuun oli kirjoitettu, että Hermannille varmasti jää monia hyviä muistoja vastaanottokodista. Tilalle laitoimme vastaanottokodin toiveesta, että Hermanni hyvästelee vastaanottokodin aikuiset ja kaverit.

Tanja piirsi kuvat loppuun yksityiskohtineen, kun tarina oli hyväksytty vastaanottokodissa. Valmiit kuvat ja tarina yhdistettiin Ifolorin kuvakirjaohjelmalla kirjaksi, ja valmista kirjaa (liite 3.) käytiin esittelemässä sovitussa tapaamisessa vastaanottokodissa. Paikalla oli meidän lisäksi kaksi vastaanottokodin työntekijää. Tässä tapaamisessa tuli vielä toive muuttaa käytetty alkoholi-sana aikuisten juomaksi, koska vastaanottokodissa ei puhuta lapsille alkoholista. Muutoksen jälkeen valmis kuvakirjamalli lähetettiin painoon 10.10.2013. Valmis kuvakirja ja arviointilomake toimitettiin vastaanottokotiin 19.10. heti kuvakirjan saavuttua painosta.

Lokakuussa viimeistelimme kirjallisen työn. Lisäksi kävimme viimeisessä tapaamisessa 31.10.2013, jolloin aiheena oli kuvakirjan arvioinnin saaminen. Olimme pyytäneet vastaanottokodilta ainoastaan yhtä koko yksikön palautetta (liite 4.), jossa sai olla myös eriäviä mielipiteitä. Yksikössä koottiin yhteinen palaute, joka käytiin läpi tapaamisessa. Valmiin työn palautimme marraskuussa ensin vastaanottokotiin, koska vastaanottokoti halusi vielä tarvittaessa voida vaikuttaa sisältöön. Tämän jälkeen palautimme lopullisen version kouluun.

Kuvio 1. Vaiheistus

6.2 Kuvakirjan suunnittelu

Aloitimme kuvakirjan suunnittelun pohtimalla Pienten lasten vastaanottokodin sekä meidän omia näkemyksiämme kirjan sisällöstä. Tapasimme Vastaanottokodin työntekijöiden kanssa helmikuussa (liite 1.) ja huhtikuussa (liite 2.), jolloin kävimme läpi heidän ajatuksiaan tulevasta kirjasta. Yksikön sisältä tuli eriäviä mielipiteitä ja toiveita kirjan suhteen, ja mielipiteet muuttuivat ajan kuluessa. He korostivat kuitenkin sitä, että teemme lopullisen päätöksen itse kirjaan tulevista ajatuksista ja toiveista joita heillä oli tarjota.

Tapaamisissa pohdimme kirjan laajuutta koskevia asioita, kuten miten pitkä kirjasta tulee. Aluksi kohderyhmänä olivat 5–6-vuotiaat lapset, mutta myöhemmin kohdetyhmä laajeni Vastaanottokodin toiveesta 4–7-vuotiaisiin. Meidän piti ottaa huomioon kuinka pitkä satu sopii tämän ikäisille, ja onko tarkoituksena, että satu luetaan yhdellä kerralla alusta loppuun.

Pohdimme pitkään mitä toiveita otamme huomioon ja minkä laajuinen kirjasta tulisi. Vastaanottokodista toivottiin, että kirja kertoisi selkeän tarinan avulla lapselle siitä aikavälistä, kun lapsi saapuu Pienten lasten vastaanottokotiin siihen asti, kun hän lähtee pois. Kirjan tulisi vastata kysymyksiin ”miksi tänne tullaan?”, ”mitä täällä tehdään?” ja ”mihin täältä mennään?” He toivoivat, että kirjassa kuvattaisiin taloa ja henkilökuntaa lasten kielellä. Kirjan olisi tärkeää kertoa lapselle, ettei ole hänen syynsä, että hän on siellä, ja että hänestä pidetään huolta, eikä häntä jätetä yksin. Lisäksi kirja kertoisi lapselle, että aikuiset puhuvat yhdessä perheen asioista.

Meidän piti myös päättää, kuinka paljon kerromme tapahtumista ennen tai jälkeen sijoituksen, kuten siihen johtaneista syistä ja perheen taustoista esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmista. Vastaanottokodin lapsilla on hyvin erilaisia taustoja ja meidän piti valita miten tuomme ne kirjassa esille. Keskityisimmekö yhteen ongelmaan, vai millä tavalla saisimme jaettua ongelmat kirjan eri hahmojen kesken. Vastaanottokodin työntekijät painottivat, että kirjassa tulee ilmetä erilaisia tunteita – myös positiivisia. Termejä tulisi käyttää niin, että

ne on kirjoitettu lasten kielellä. Työntekijät toivoivat, että kirjassa olisi monta selkeää lukua, josta olisi helppo jatkaa kesken jäänyttä tarinaa. He miettivät myös, että voisiko kirjassa olla vaihtoehtoisia polkuja eritaustaisille lapsille.

6.3 Hahmot ja tarinan juoni

Aloitimme kuvakirjan teon päättämällä, että hahmot ovat eläimiä. Lapsen on helpompi päästä irti todellisuudesta ja uppoutua tarinan maailmaan, kun tarinassa on tunteita herättävät eläinhahmot ihmishahmojen sijaan. Päätimme käyttää lapsille tuttuja eläinhahmoja. Päätimme myös, että kirjan kaikki hahmot eivät ole samoja eläimiä. Halusimme, että eläimet ovat erivärisiä, joka oli myös vastaanottokodin työntekijöiden toive. Erilaiset hahmot ja värit luovat lapselle kuvaa, että on hyväksyttävää olla erilainen.

Kyselimme Vastaanottokodin työntekijöiden mielipidettä siitä, olisivatko kirjan hahmoilla selkeät sukupuolet vai olisiko sukupuolettomuus parempi. He totesivat, että molemmat ovat olleet toimivia lasten kanssa, joten sillä ei heidän mielestään ollut merkitystä. Päätimme, että hahmoilla tulee olemaan sukupuolet. Koimme, että ne auttaisivat lapsia samaistumisessa hahmoihin, joilla on selkeät nimet. Tarinassa tulisi olemaan kumpaakin sukupuolta. Sukupuolettomuus ja siihen sopivat hahmojen nimet esimerkiksi ”pikku-kissa” olisi meidän mielestämme luonut liian lapsellisen kuvan kohderyhmämme vanhimmille lapsille.

Päätimme ensimmäiseksi kuinka monta hahmoa otamme kirjaan mukaan ja mitä eläimiä ne ovat. Tämän jälkeen nimesimme hahmot eläinlajin alkukirjaimen mukaan. Otimme päähenkilöksi viisi vuotiaan Hermanni-hiiren. Muita hahmoja kirjassa ovat Hermannin äiti, sosiaalityöntekijä Aune-ankka, vastaanottokodin työntekijä Krista-kenguru sekä lapset Kaisla-kissa, Kaapo-koira ja Aada-apina. Käytimme kirjassa vain yhtä vastaanottokodin työntekijää, jotta hahmoja ei olisi liikaa, ja tarina olisi lapselle mahdollisimman selkeä.

Aloitimme tarinan kirjoittamisen PowerPoint-ohjelmalla, johon kirjasimme vastaanottokodin työntekijöiltä tulleet kolme pääkysymystä: ”miksi tänne tullaan?”, ”mitä täällä tehdään?” ja ”mihin täältä mennään?”. Tarina muokkautui kysymyk-

siin vastaamalla, ja saimme luotua tarinaan hyvän rungon. Tarinaa oli mietitty paljon, joten kirjoitusvaihe eteni sujuvasti. Kirjoittaessa palasimme aina välillä miettimään Pienten lasten vastaanottokodin arkea sekä heidän päivärytmiään. Hahmojen kokemien eri tunteiden huomioiminen ja niiden julki tuominen oli vaikeaa varsinkin positiivisten tunteiden kohdalla. Meidän piti myös päättää miten tunteet tekstissä näkyvät. Ovatko ne selkeästi nimettynä esimerkiksi surullinen, vai kuvaillaanko niitä adjektiivein ”kyyneleet valuvat pitkin poskea”. Päätimme käyttää selkeää nimeämistä kohderyhmämme ikähaarukan vuoksi, jotta nuorimmatkin ymmärtävät tunteet tarinassa.

Tarina alkaa Hermannista, joka asuu äidin kanssa. Hermannin isä asuu kaukana, eikä Hermann näe häntä usein. Äiti-hiirellä on mielenterveysongelma, eikä hän ole jaksanut pitää huolta pojastaan eikä kodista. Sosiaalityöntekijä Aune-ankka tulee perheen luokse kotikäynnille, jolloin päätetään, että Hermann siijoitetaan kiireellisesti Pienten eläinlasten vastaanottokotiin. Matkalla Vastaanottokotiin Hermann on surullinen ja Aune-ankka kertoo hänelle, ettei sijoitus ole hänen vikansa. Vastaanottokodissa Hermannin omahoitajana toimii Krista-kenguru, joka ottaa hänet vastaan ja näyttää Hermannin huoneen (liite 3.).

Kirjassa kerrotaan seuraavaksi Hermannin arjesta vastaanottokodissa ja sen käytännöistä. Kirjassa esille tuotuja asioita ovat työntekijöiden läsnäolo ympäri vuorokauden, säännöllinen ruokailurytmi sekä kavereiden kanssa leikkiminen. Kirjassa kerrotaan, että lapsille saa tulla vierailijoiksi heille tärkeitä henkilöitä. Vierailuaikoja ei kirjassa esitellä, koska ne ovat riippuvaisia lapsen sijoituksen takana olevasta lakipykälästä. Avohuollon sijoituksena tutkimus- ja arviointijaksolla oleva vanhempi hoitaa lastaan itse osastolla kello 8–20 välisenä aikana, ja kiireellisesti sijoitetun tai huostaanotetun lapsen läheiset saavat vieraila yleisen vierailuajan aikana kello 13–18 ellei toisin ole sovittu (Suullinen tiedonanto, Pienten lasten vastaanottokodin johtaja Marika Vuoristo, 31.10.2013). Kirjassa on myös kerrottu, että lapset voivat vastaanottaa puheluita läheisiltään (liite 3.).

Tarinassa on yksi verkostopalaveri, johon tarinan mukaan osallistuu Hermannin äiti, vastaanottokodin työntekijä Krista-kenguru sekä sosiaalityöntekijä Aune-ankka. Verkostopalavereihin osallistuu Pienten lasten vastaanottokodissa työs-

kentelevä sosiaalityöntekijä, vastaanottokodin työntekijä/-t lapsen osastolta, vastaanottokodin psykologi, perheen avohuollon sosiaalityöntekijä sekä mahdollisia muita perheen asioita hoitavia viranomaisia tai vanhemman omia tukihenkilöitä (Suullinen tiedonanto, Pienten lasten vastaanottokodin johtaja Marika Vuoristo, 31.10.2013). Kirjan verkostopalaverissa Hermanni-hiiri ei vielä kotiudu.

Hermanni keskustelee Aada-apinan kanssa hänen kodin ulkopuolisesta sijoituksestaan ja uudesta sijaisperheestä. Krista-kenguru kertoo tässä kohtaa lapsille eri jatkomahdollisuuksista eli sijaisperheestä tai kotiutumisesta omien vanhempien kanssa. Kirjassa ei kerrota mahdollisesta jatkoperhekuntoutuksesta jossa oman vanhemman kanssa muutetaan uuteen kuntoutusyksikköön. Seuraavaksi Pienten eläinlasten vastaanottokotiin muuttaa uusi lapsi nimeltään Kaisla-kissa. Kaisla-kissa asuu yhdessä molempien vanhempien kanssa. Vanhemmilla on alkoholiongelma. Alkoholiongelma on tarinassa kerrottu lapsen sanoin niin, miltä lapsesta silloin tuntuu. Kuvailimme alkoholisoituneen vanhemman läsnäoloa niin kuin itse kuvittelemme sen tuntuvan lapsesta.

Kirja päättyy siihen, että Äiti-hiiri on saanut asiansa järjestettyä, ja Hermanni-hiiri kotiutuu äidin kanssa. Kirjassa ei käsitellä mahdollisia avohuollon tukitoimia ennen sijoitusta kuin kotiutuksen jälkeenkään, jotta kirjasta ei tulisi liian pitkä. Päädyimme jättämään kirjasta osan aiheeseen liittyvistä asioista pois, jotta kirja ei olisi liian opasmainen vaan vaikuttaisi enemmän kirjalta. Halusimme myös jättää tilaa lapsen omille ajatuksille, tunteille ja mielikuvitukselle. Tämä ei olisi ollut mahdollista liian tarkasti etenevässä tarinassa. Kirjan viimeisille sivuille jätimme kirjoitustilaa työntekijöille. Tähän on tarkoitus kirjoittaa esimerkiksi kysymyksiä ja aiheita, joista työntekijä voisi keskustella lapsen kanssa tarinaa luettaessa.

6.4 Kuvitus

Ennen itse tarinan kirjoittamisen aloittamista päätimme mitä eläinlajeja käytämme hahmoissa. Tässä vaiheessa päätimme karkeasti vain hahmon ja annoim-

me hahmolle nimen. Emme vielä miettineet graafista ulkomuotoa, eli miltä hahmo näyttää. Suunnittelimme tarinan kuvitusta kirjallisesti tarinan edetessä, eli lisäsimme samojen PowerPoint-diojen ylälaitaan omat kohdat kuvien hahmotteeluun. Tähän kohtaan kirjasimme kuvassa esiintyvät hahmot ja muut elementit kuten esineet ja ympäristön.

Etsimme Internetistä erilaisia värityskuvia eläimistä, joista saimme vinkkejä hahmojen visuaaliseen muotoon. Näiden avulla Tanja piirsi aluksi kuvien ääri- viivat lyijykynällä A4-kokoiselle paperille. Kuvien koot vaihtelivat kuitenkin hie- man, riippuen kuvan aiheesta ja yksityiskohtien määrästä. Tanja skannasi val- miit ääriviivakuvat tietokoneelle valokuvamuotoon. Tarkoitus oli, että skannatut kuvat tulostettaisiin väritystä varten. Tulostaessa kuvien tausta oli vaaleanhar- maa emmekä tästä syystä käyttäneet tätä tapaa. Pelkona oli, että uudelleen skannatessa tausta muuttuisi tumman harmaaksi. Tanja lisäsi skannatut kuvat meidän omaan suljettuun Facebook-ryhmäämme, jossa Milla pääsi tutustumaan ja kommentoimaan kuvia. Parissa kuvassa oli pieni virhe, jonka Tanja korjasi. Kuvien taustasta tuli parempi eli valkoisempi, kun kuvat kopioitiin alkuperäisistä ääriviivakuvista.

Tanja aloitti kopioitujen kuvien värittämisen pastellipuuvärikynillä. Kynien väri oli pehmeää ja puuterimaista, ja niissä oli rikas väri. Väri oli myös leviävää ja levisi ääriviivojen ulkopuolelle kuljettaessa ja siirreltäessä kuvia toistensa päällä. Tä- tä johtuen tämä väritystapa ei ollut sopiva. Tanja aloitti kuvien värittämisen tie- tokoneen Paint-ohjelmalla paremman tuloksen saavuttamiseksi. Paint- ohjelmalla oli mahdollista saada erilaisia sävyjä väreihin, ja värit olivat tasaisia, täyteläisiä ja kirkkaita. Värittäminen tällä tavalla osoittautui kuitenkin liian haas- tavaksi, jotta lopputulos olisi ollut halutunlainen. Värittäminen piti toteuttaa tieto- koneen hiirellä käsin (sivellin-asetuksella), jolloin viivojen sisäpuolella kokonaan pysyminen ilman värittömän kohdan jäämistä ääriviivan sisäpuolelle oli melko mahdotonta. Kolmantena ja viimeisenä Tanja päätti värittää kuvat kuitenkin puuvärikynillä. Tanja valitsi erilaiset kynät kuin ensimmäisellä kerralla. Nämä kynät eivät kaikki olleet samaa merkkiä, joten osa kuvien väreistä oli kirkaam-

pia ja vahvempia kuin toiset. Tämä ei kuitenkaan Tanjan mielestä ollut huono asia.

Värittäessä kuvia piti ottaa huomioon muutama asia. Halusimme, että hahmot pysyivät samannäköisinä läpi koko kirjan eikä heillä vaihtuisi esimerkiksi vaatteet kuvien välillä, jotta lapsen olisi helpompi seurata hahmoja. Värittäessä samoja hahmoja piti käyttää aina samaa kynää ja painaa kynää suunnilleen yhtä lujaa ja samalla tavalla, jotta hahmon värit pysyisivät kuvasta toiseen samana. Tästä syystä Tanja väritti kuvia osissa niin, että jokainen sama hahmo väritettiin peräkkäin ja myöhemmin palattiin samaan kuvaan värittämään kuvan muut elementit. Halusimme myös, että esimerkiksi Vastaanottokodin ruokapöydän pöytäliina pysyi samana läpi koko kirjan. Halusimme, että lapsen olisi helpompi hahmottaa se, että ollaan jälleen saman pöydän äärellä. Valmiit värikuvat skannasimme uudelleen tietokoneelle kirjan kokoamista varten.

6.5 Koonti, painatus ja vastaanottokodin palaute

Kirjan painatukseen oli aluksi useampi vaihtoehto. Alustavasti Pienten lasten vastaanottokoti ajatteli, että kirja voitaisiin toteuttaa lehtisenä, jolloin budjetti pysyisi pienenä. Mietimme myös painatusta MultiPrintin kautta kierrekantisena kirjana, pahvi- tai muovikansilla. Lopulta päädyimme painattamaan kirjan valokuvayhtiön kautta, jotta saisimme kirjan näyttämään oikealta lastenkirjalta. Valitsimme useammasta vaihtoehdosta Ifolorin Deluxe-kuvakirjan.

Latasimme kirjan kokoamista varten tietokoneelle Ifolor Designer -kuvakirjaohjelman. Aloitimme valitsemalla sopivan koon kirjalle. Valitsimme neljän muotoisen kirjan, koska se sopi mielestämme parhaiten lasten kirjan muodoiksi ja sen koko oli sopiva. Kirjan kuvitus oli myös melko niukka, joten suurempi kirjakoko olisi voinut tuntua kovin tyhjältä. Kokosimme kirjaa sivu kerrallaan. Ensin liitimme kuvan sivulle ja kohdistimme sen. Sen jälkeen kirjoitimme tekstin sivulle.

Esittelimme kootun kuvakirjan Ifolor Designer -kuvakirjaohjelman avulla Pienten lasten vastaanottokodissa (liite 3). Saimme sieltä vielä viimeiset muutosesityk-

set. Muutosten jälkeen lähetimme valmiin kuvakirjan painatettavaksi lokakuussa. Valmis kuvakirja toimitettiin Pienten lasten vastaanottokotiin lauantaina 19.10.2013. Mukaan liitimme palautelomakkeen sekä toiveen vastaanottokodin mahdollisuudesta koota koko työyhteisön yhteinen palaute kirjasta. Lokakuun lopulla oli viimeinen tapaaminen vastaanottokodissa, jolloin saimme palautteen kirjasta (liite 4.).

Vastaanottokoti oli tyytyväinen kirjaan ja sen ulkomuotoon. Heidän mielestään se sopi hyvin kohderyhmälle muun muassa koska se oli sopivan pituinen, selkeä ja värikäs. He pitivät myös siitä, että kirjassa tuli esille molemmat vaihtoehdot, eli kotiin palaaminen sekä sijaisperheeseen meno. Tunteiden sanoittaminen ja kuvittaminen oli ihan hyvää, mutta siihen osa heistä olisi kaivannut hieman lisää selkeyttä. Kuvissa olevat tutut elementit, esimerkiksi vastaanottokodin sänky, hylly ja verhot koettiin hyväksi. Myös kirjan eläinhahmoista pidettiin ja niitä kuvailtiin sympaattisiksi. Lapsilla he eivät ehtineet vielä kirjaa kokeilemaan. Yksi työntekijä oli ehtinyt selaamaan kirjaa yhdessä viisivuotiaan lapsen kanssa ja mainitsi, että lapsi piti paljon hahmoista. Työntekijä mainitsi myös, että käytettävyys olisi hyvä, ja että hän käyttäisi itse sitä työvälineenä.

7 ARVIOINTI & POHDINTA

Kehittämishankkeen tekeminen oli mielenkiintoista. Kaikkein haastavin kohta koko hankkeessa oli alkuun pääseminen. Vaiheistuksen kirjoittaminen ymmärrettävästi ja niin, että siitä löytyy kaikki oleellinen, oli myös vaikeaa. Kummallakaan meistä ei ollut ennestään kokemusta kuvakirjan tekemisestä, joten kehittämishankkeen aikana olemme oppineet paljon uusia asioita. Kuvakirjan ideointi ennen varsinaista työstämistä vei paljon aikaa, ja ideoinnin jälkeen kuvakirjan teko tuntui melko helpolta, ja saimme sen kirjoitettua sekä kuvitettua lyhyessä ajassa. Suunnittelimme työn eri vaiheiden aikataulun hyvin, mutta aikataulut eivät aina pitäneet ihan paikkaansa työn edetessä. Koimme kuitenkin, että aikataulusta oli hyötyä, koska etenimme kuitenkin aikataulun mukaisessa järjestyksessä.

Sadusta, lapsen kehityksestä sekä kriisistä löytyi paljon teoretietoa, ja meidän piti karsia sitä, ettei teoriaosuudesta tulisi liian pitkä. Mielestämme onnistuimme aiheen rajaamisessa hyvin ja otimme oleellisimmat asiat työhön mukaan. Kehittämishankkeen aihe pysyi samana koko prosessin ajan. Oma kiinnostuksemme ja ammatillisuus kasvoivat työn edetessä. Perehtyessämme satujen merkityksiin, oivalsimme kuinka tärkeässä osassa sadut lapsen elämässä ovat ja miten aikuinenkin voi hyötyä kirjallisuuden käytöstä lasten kanssa. Kehittämishankkeen aikana huomasimme miten syvensimme osaamistamme sosionomeina, muun muassa tiedostamalla työvälineiden ja menetelmien tärkeyden.

Opinnäytetyömme tavoitteet eli lapsien ymmärrys sijoituksessa olemiseen ja toimivan työvälineen työntekijöiden käyttöön luominen täyttyivät mielestämme hyvin. Kuvakirjaan olimme erittäin tyytyväisiä, koska se sopi hyvin kohderyhmälleen ja tarina kuvasi hyvin lapsen tilannetta, minkä ansiosta lapsen olisi helppo samaistua siihen. Myös kirjan ulkomuoto oli onnistunut, ja olimme tyytyväisiä hahmoihin, jotka toimivat hyvin tarinassa. Kuvat olivat mielestämme selkeitä, ja niissä oli hyvät värit. Kirjan lopusta löytyvät muistiinpanosivut toimivat myös hyvänä lisänä itse kirjaan, koska muistiinpanosivuille työntekijät voivat kirjoittaa muistiin esimerkiksi kysymyksiä ja keskustelun aiheita, joista keskustella lasten

kanssa kirjaa lukiessa. Näin yhden työntekijän oivallus pääsisi myös muiden työntekijöiden käyttöön. Vastaanottokodilta saatu palaute oli hyvää, ja he olivat tyytyväisiä kirjaan.

Huomasimme kuitenkin kirjan tullessa painosta, että olisimme halunneet tehdä vielä pieniä muutoksia siihen. Kirjasta jäi puuttumaan hahmojen välinen dialogisuus, joka olisi ollut tarpeellinen osa lapsen samaistumisen kannalta. Hahmojen erilaisuutta olisi voinut korostaa vielä enemmän esimerkiksi piirtämällä jollekin hahmoista silmälasit tai pyörötuolin. Olisimme myös itse halunneet kirjoittaa asioista enemmän niiden oikeilla termeillä, mutta vastaanottokodin toiveesta muutimme esimerkiksi alkoholi-sanan aikuisten juomaksi.

Olisi ollut kiinnostavaa tietää toimiiko kirja käytännössä lasten kanssa, ja mitä mieltä lapset ovat siitä. Kirjaa olisi ollut hyvä myös ennen painatusta kokeilla lapsilla esimerkiksi tulostamalla tarinan paperille, jolloin olisimme nähneet mahdolliset muutostarpeet lasten näkökulmasta. Harjoittelun aika olisi ollut hyvä mahdollisuus siihen, mutta harjoittelun aikainen ajankohta ei antanut kirjan kokeilemiseen mahdollisuutta.

Toivomme, että kirjaa käytettäisiin vastaanottokodissa vakiintuneena työvälineenä jokaisen ikäryhmään sopivan lapsen kanssa. Kirjamme lisäksi työntekijä voisi käyttää lapsen kanssa myös toista kirjaa, joka kertoisi tarkemmin lapsen huoltajan sen hetkisestä ongelmasta, esimerkiksi päihteistä tai mielenterveyshäiriöstä lapsen ikätaso huomioiden. Mielestämme olisi hyvä, että lapselle kerrottaisiin asiat niiden oikeilla termeillä, mutta asia selitettäisiin lapsen ikätason mukaisesti.

Kehittämishankkeen aikana meille molemmille syntyi erilaisia tunteita lapseen ja tämän kohtaamiin traumoihin liittyen. Näitä tunteita syntyi erityisesti Millalle, joka oli ensimmäistä kertaa harjoittelussa lastensuojelussa. Lasten ja perheiden taustat olivat todella värikkäitä, ja Millan mielestä oli surullista huomata, kuinka paljon pieni lapsi on jo saattanut joutua kokemaan elämänsä aikana. Molemmat huomasimme myös kuinka tärkeäksi työntekijät ja varsinkin omahoitajat voivat tulla

lapselle ja kuinka tärkeää on, että on olemassa Pienten lasten vastaanottokodin kaltainen paikka, jossa lapset saavat apua.

Yhteistyömme parina kehittämishankkeen aikana sujui hyvin. Teimme molemmat tasavertaisesti työtä hankkeen eteen ja teimme ajallaan sovitut asiat. Koimme, että oli hyvä tehdä parina työtä, jolloin esimerkiksi kuvakirjaa tehdessä tuli kahden ihmisen näkökulmat esille. Tanja toi tarinaan enemmän arjellista puolta kokemuksen myötä, kun taas Milla korosti, että tarinassa olisi mukana kuvailua sekä tunteitten ilmaisua.

Kirjoitimme paljon yhdessä, mutta osan työstä jaoimme keskenämme. Myös jaottelu sujui luontevasti, sillä käytimme värikoodeja kirjoittaessamme, jolloin toinen tiesi mitä toinen oli kirjoittanut. Käytimme Facebookin suljettua ryhmää apunamme, johon lisäsimme uusimman version tehtyämme muutoksia. Myös yhteistyö Vastaanottokodin kanssa sujui hyvin ja luontevasti. Olisi kuitenkin ollut kiva käydä Vastaanottokodissa esittelemässä kirjaa tekoprosessin aikana useammin. Kirjan näkyvä työ valmistui nopeasti, eikä tästä syystä aikatauluun mahtunut useampaa tapaamista. Lisäksi ymmärsimme myös vastaanottokodin kiireet ja annoimme heille aikaa valmistautua tuleviin tapaamisiin.

LÄHTEET

- Ahjopalo-Nieminen, T. 1999. Kuvittajan keinot. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Airaksinen, T. & Vilka, H. 2000. Opetusmoniste. Osviitaksi opinnäytetyöhön: Opas ammattikorkeakoulussa tehtävän opinnäytetyön tekemiseen. Vantaa: Mercuria Business School.
- Airaksinen, T. & Vilka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Arnkil, T.; Koskimies, M. & Pyhäjoki, J. 2012. Hyvien käytäntöjen dialogit: Opas dialogisen kehittämisen ja kulttuurisen muutoksen tueksi. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Bettelheim, B. 1987. Satujen lumous. 3. painos. Englanninkielinen alkuperäisteos: The uses of enchantment. Helsinki: WSOY.
- Bicknell, T. P. & Trotman, F. 1988. How to write and illustrate children's books and get them published. London: Macdonald & Co Ltd.
- Ekholm, L. 1997. Skriv boken. Bromma: Opal.
- Etelä-Pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet-kehittämishanke 2011a. Taaperon kehitys & leikki-ikäisen kehitys. Viitattu 23.10.2013
http://talli.poutapilvi.fi/p4_epshp/kersanet/kasvu_ja_kehitys/esikouluika/kehitys
- Etelä-Pohjanmaan lapset, nuoret ja lapsiperheet-kehittämishanke 2011b. Taaperon kehitys & leikki-ikäisen kehitys. Viitattu 23.10.2013
http://talli.poutapilvi.fi/p4_epshp/kersanet/kasvu_ja_kehitys/leikki-ika/kehitys
- Fletcher, R. 2006. Den unga författaens verktygslåda. Käännös Anna Sörmark. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Happonen, S. 2001. Liike, kuvakirja ja kuvitettu teksti. Teoksessa Rättyä, M & Raussi, R. (toim./Ed.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin julkaisuja nro 23. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 101–131.
- Hatva, A. 1993. Kuvittaminen. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Hintsanen, P. 2000. Väriterapia ja värien parantava voima. Viitattu 27.10.2013
<http://www.coloria.net/kulttuurit/terapia.htm>
- Heikkilä-Halttunen, P. 2010. Minttu, Jason ja Peikönhäntä – lasten kuvakirjoja kipeistä aiheista. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Hämmäinen, S. & Mäki, S. 2009. Satu ilahduttaa päiväkotilasta. Teoksessa Mäki, S. & Arvola, P. (toim.) Tarina tukee lasta – Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 66–67.
- Jarasto, P & Sinervo N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Gummerus.
- Juva, I.; Järvenpää, L. & Loivamaa, I. 2008. Syötä satuja – Lukueväitä lapsuuteen. Helsinki: Tammi. Alkuperäisteos: Boken om läsning.
- Karlsson, Y. & Kuick, K. 2009. Skriv om och om igen. Älvsjö: X Publishing.
- Kempainen, P. 2000. Tarinoiden maailmat. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Launis, M. 2001. Kuvituksen tutkimus, taiteen funktio ja identiteetti. Teoksessa Rättyä, M & Raussi, R. (toim./Ed.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin julkaisu nro 23. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 57–77.

MLL (Mannerheimin lastensuojeluliitto) vanhempainnetti. 5-6-vuotias. Viitattu 22.10.2013 http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/

Mäki, S. & Kinnunen, P. 2005. Lapsi ja nuori sadun peilissä. Teoksessa Mäki, S. & Linnainmaa, T. (toim.) Hoitavat sanat – Opas kirjallisuusterapiaan. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 27–29.

Oulun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö -hanke. Lapsen ja vanhemman kanssa työskentely huostaanotto prosessin ja sijaishuollon aikana. Viitattu 24.10.2013. http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/paattyneet-hankkeet/kehittamisyksikot/lastensuojelu_kehittamisyksikko/Lapsen%20ja%20vanhemman%20kanssa%20tyoskentely%20huostaanoton%20ja%20sijaishuollon%20aikana.pdf

Pojjula, S. 2007. Lapsi ja kriisi: selviytymisen tukeminen. 2. painos. Helsinki: Kotimaa-Yhtiöt Oy / Kirjapaja.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press.

Ruohonen, T. 2009. Sadun salaiset kasvatavoimat steinerpedagogiikan valossa. Teoksessa Arvola, P. & Mäki, S. (toim.) Tarina tukee lasta – Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 162–163.

Rättyä, K. 2001. Kirjan kansikuva peritekstinä. Teoksessa Rättyä, M & Raussi, R. (toim./Ed.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin julkaisu nro 23. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 177–193.

Salonen, K. 2013. Opas & opintomoniste. Näkökulmia toiminnallisen ja tutkimuksellisen opinnäytetyön samankaltaisuuksiin ja eroihin. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Silvén, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Turun kaupunki. Vastaanottoyksiköt. 2013. Viitattu 31.10.2013 <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=28201>

Vilkka, M. 1996. Kohtaaminen taitona. Dialogisuus ihmistutkimuksen lähtökohtana ja menetelmänä. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.

Ylimartimo, S. 2001. Kanssa ja lisää, vaiko ohi tai jopa vastaan? Lastenkirjan kuvittaja: myötä- ja mielikuvittelijana. Teoksessa Rättyä, M & Raussi, R. (toim./Ed.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutin julkaisu nro 23. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 79–100.

Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut – satujen merkitys lapselle. Helsinki: Tammi.

Ylönen, H. Näkökulmia satuihin. Viitattu 23.10.2013. <http://www.kolumbus.fi/hilkka.ylonen/sadut.html>

Muistio 1. Ensimmäinen tapaaminen PLVOK:ssa

Aika: Keskiviikko 6.2.2013 14.15–15.00

Paikalla: Tanja & Milla sekä yksi vastaanottokodin työntekijä. Vastaanottokodin toiveesta emme erittele paikalla olleita tarkemmin.

Aihe: Kehittämishankkeen asioiden tarkempi tarkastelu, ensimmäinen tapaaminen

Tapaamisessa sovittiin että Tanja on 10 viikkoa (3 viikkoa keväällä + 7 viikkoa kesällä) palkallisessa harjoittelussa. Milla on 2 viikkoa harjoittelussa vastaanottokodissa, loput 8 viikkoa päiväkodissa.

Perhetyön kehittämissryhmässä oli ennen tapaamista keskusteltu toiveista kirjan suhteen. Nämä toiveet käytiin tapaamisessa:

- Kirja kertoisi selkeän tarinan avulla lapselle siitä aikavälistä, kun lapsi saapuu Pienten lasten vastaanottokotiin siihen saakka että hän lähtee pois. Kirjan tulee vastata lapselle kysymyksiin ”miksi tänne tullaan?”, ”mitä täällä tehdään?” ja ”mihin täältä mennään?”.
- Kirjassa tulee kuvata taloa ja henkilökuntaa lasten kielellä (esim. täällä on lastenhoitajia, keittäjiä ym.).
- Kirjan on hyvin tärkeää sanoittaa lapselle, ettei ole hänen syynsä että hän on PLVOK:ssa. Lisäksi kirja sanoittaa lapselle että hänestä pidetään täällä huolta, että häntä ei jätetä yksin ja että ”aikuiselle voi kertoa salaisuuksia”. Kirja kertoo myös mitä PLVOK:ssa tehdään, ja että aikuiset puhuvat yhdessä perheen asioista.
- Ajatuksena siitä, miten nämä kaikki asiat saataisiin yhteen tarinaan, oli että kirjassa kuvattaisiin lapsia eri tilanteista. Esim. että on erilaisia lap-

sia: Anna-tyttö on täällä siksi että..., Eemeli-poika on täällä siksi että... jne. Tarinassa voisi olla päähenkilö, jonka ympärillä on muita lapsia ja näiden tarinoita: miksi joku lapsi on täällä, miksi jonkun vanhemmat käy täällä kun toisten ei käy, mihin se joku sitten täältä lähtee (eri vaihtoehdot: koti, uusi koti, miksi täältä lähdetään eri aikoihin).

- Tarina ei saa olla kovin pitkä, sen pitää olla sellainen, että 5–6 -vuotias lapsi jaksaa sen kuunnella kerralla alusta loppuun.

Kirjan teosta aiheutuvista kustannuksista kysyttäessä vastaanottokodin näkemys oli että kirja voisi olla lehtisen tyyppinen. Kerroimme, että esimerkiksi Multi-printissä on mahdollista saada tulosteisiin esim. metallikierteet tai mahdollisesti liimakiinnityksen, mutta viimeisen saatavuudesta ei oltu täysin varmoja. Hintoja emme muistaneet tässä kohtaa, joten emme tästä asiasta sopineet sen tarkemmin enempää.

Sovimme ettei kirjassa pitäisi olla mitään salassa pidettävää, kun kirjan lasten tarinat ovat kuvitteellisia eikä oikeita tapauksia.

Sovimme, että käymme kirjaprojektin tiimoilta heidän perhetyön kehittämissyhmätapaamisissa. Tämä tarkoittaa siis yhteistyötä kirjan teon eri vaiheissa, jolloin voimme mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saada mielipiteitä ja ajatuksia kirjan suhteen työntekijöiltä. Sovimme seuraavan tapaamisen 23.4 klo 13.15. Tapaaminen pidetään Pienten lasten vastaanottokodissa.

Muistio 2. Perhetyön kehittämissryhmän tapaaminen

Aika: tiistai 23.4.2013

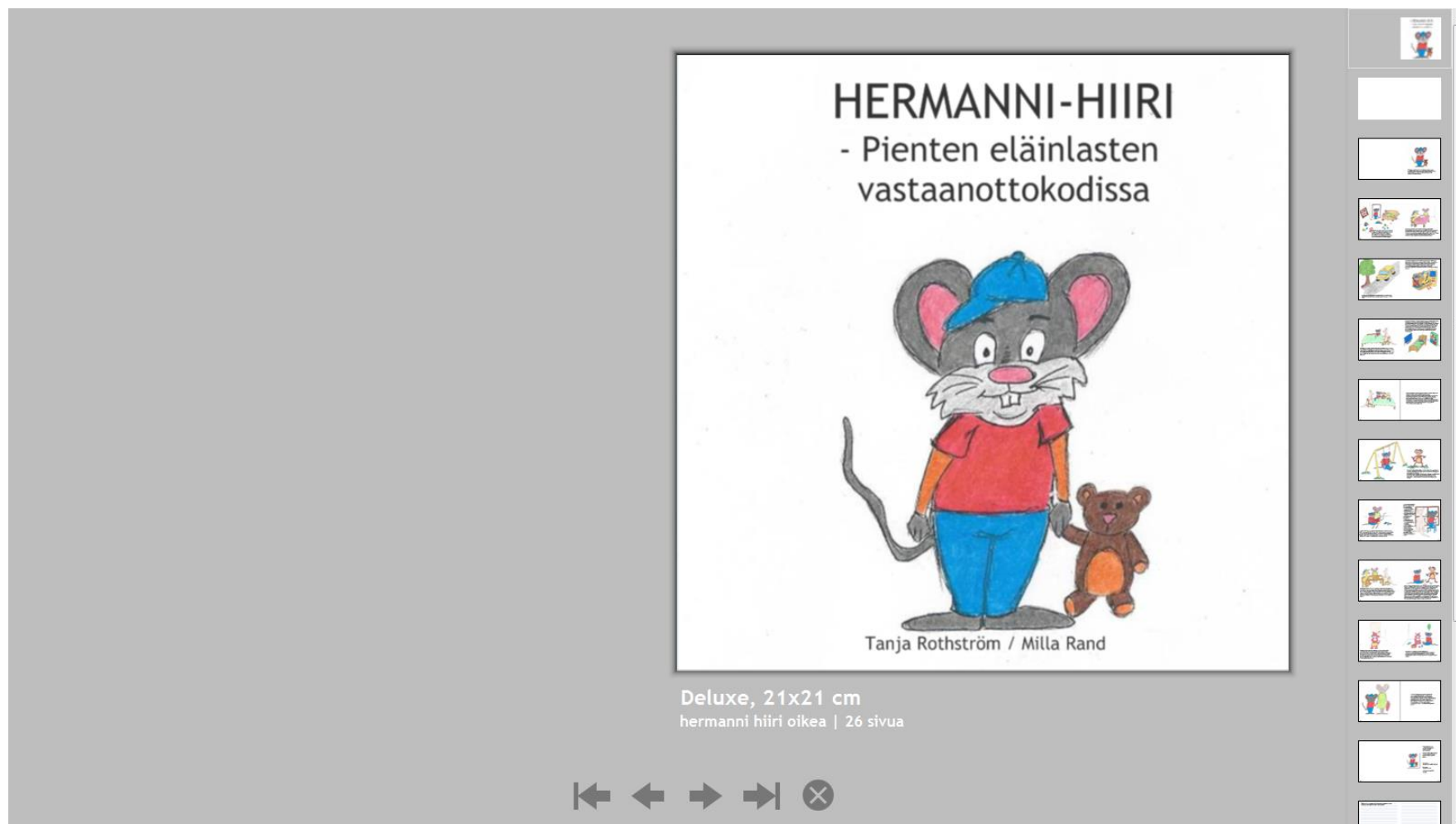
Paikalla: Tanja & Milla + 4 vastaanottokodin työntekijää (moniammatillinen ryhmä)

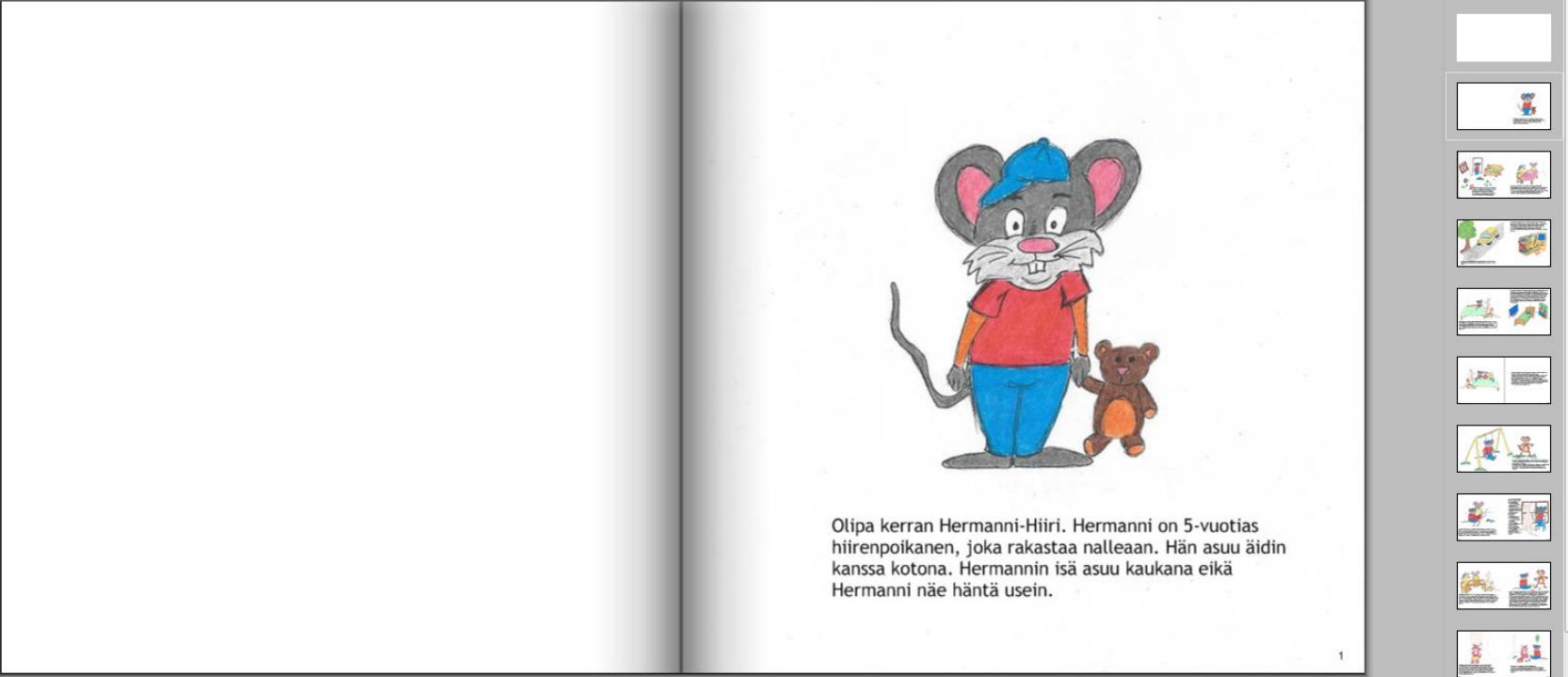
Aihe: Kehittämishankkeen asioiden tarkempi tarkastelu, toinen tapaaminen

- Vinkkien haku opinnäytetyöhän muista kirjoista esim. Urhea pikku nalle ja kaikki Pesäpuu Ry:n kirjat
- Termien käyttö tarinassa (esim. päihteet). Miten saadaan esitettyä ”lapsen kielellä”
- Sovittiin, että annamme tarinan raakaversiot työntekijöille → palaute ja kommentit
- Päähenkilön sukupuolisuudella ei väliä (onko selkeästi tyttö tai poika vai sukupuoli ei havaittavissa) Molemmat ovat toimineet lasten kanssa luetaessa.
- Monien eri tunteiden käsittely tarinassa, ei pelkästään suru.
- Ikäryhmä laajeni 4–7 -vuotiaiksi tarkoitetuksi tarinaksi.
- Toivottiin, että kirjassa olisi selkeät luvut, jotta sitä olisi helpompi lukea lapsille (Voisi jatkaa seuraavalla kerralla)
- Tarinasta myös sellainen, että vanhempikin voi lukea sen lapsen kanssa. Tärkeintä tarinan sisällössä: Miksi tänne tullaan ja miksi täällä ollaan?
  - Vanhempien rakkaus, vaikka eivät pystyisi tulemaan katsomaan lasta pitkään aikaan.
- Lapset pohtivat paljon sitä miksi vanhemmat ovat mukana/mitä tekevät palavereissa. Voisiko saada tarinaan mukaan?
- Tarinan tärkein sanoma täytyy olla se, että ei ole lapsen vika että on sielä!
- Kuvitukseen toivottiin erinäköisiä hahmoja. Ei pelkästään esim. vaaleita koiranpentuja.

- Myös fyysiset rajoitteet hyvä ottaa huomioon esim. silmälasit, pyörätuoli, käsi paketissa jne.)
- Eettiset pohdinnat opinnäytetyöhön: ihmisoikeusjulistukset, lapsen etu, perheen kunnioitus, yksityisyyden suoja.
  - Miten puhuu kirjassa ilman ettei arvota tai loukkaa?

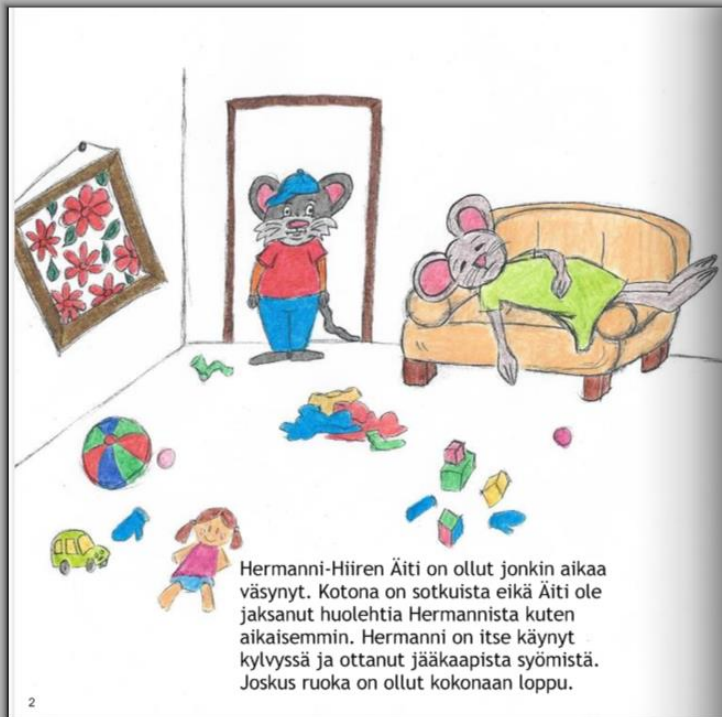
Valmis kirja: Hermanni-hiiri – Pienten eläinlasten vastaanottokodissa

Olipa kerran Hermanni-Hiiri. Hermanni on 5-vuotias hiirenpoikanen, joka rakastaa nalleaan. Hän asuu äidin kanssa kotona. Hermannin isä asuu kaukana eikä Hermanni näe häntä usein.

Sivu 1

Hermannin-Hiiren Äiti on ollut jonkin aikaa väsynyt. Kotona on sotkuista eikä Äiti ole jaksanut huolehtia Hermannista kuten aikaisemmin. Hermannin on itse käynyt kylvyssä ja ottanut jääkaapista syömistä. Joskus ruoka on ollut kokonaan loppu.

2

Sivu 2

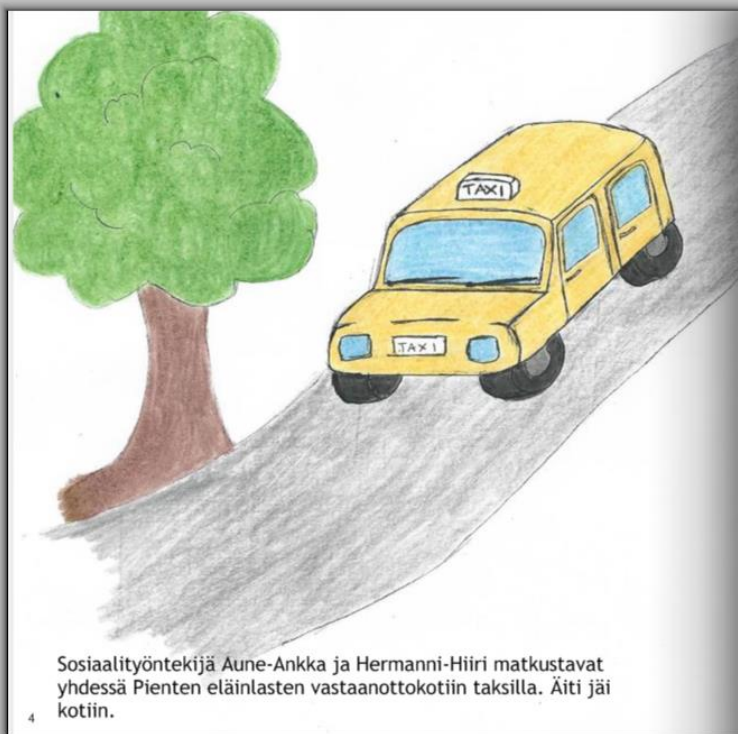

Sosiaalityöntekijä Aune-Ankka on illalla tullut käymään Hiiri-perheen luona. Hän on kuullut, että Äiti-Hiiri tarvitsee apua Hermannin hoitamisessa, koska Äiti ei ole jaksanut huolehtia Hermannista. Keskustelussa päätetään, että Hermannin-Hiiri lähtee Aune-Ankan mukaan Pienten eläinlasten vastaanottokotiin. Hermannin oma rakas nalle otetaan matkaan mukaan.

3

Sivu 3

Sivu 4

Hermann kysyy Aune-Ankalta miksei hän voinut jäädä Äidin kanssa kotiin. Hermann tuntee itsensä surulliseksi. Aune-Ankka kertoo, että Äidin pitää selvittää asioitaan ja Hermann-Hiiri menee joksikin aikaa Pienten eläinlasten vastaanottokotiin. Aune-Ankka sanoo, että Äiti-Hiiren huolet eivät johdu Hermannista, eikä se ole Hermannin vika, ettei hän nyt voi asua kotona.

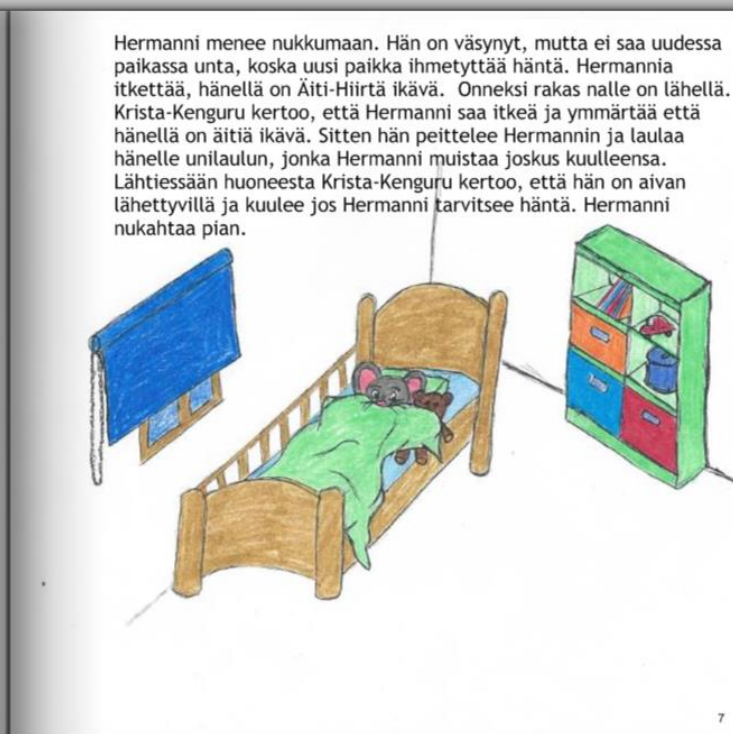
Sivu 5

Hermann-Hiiri saapuu Pienten eläinlasten vastaanotokotiin, joka näyttää hänen mielestään isolta rakennukselta. Krista-Kenguru ottaa hänet vastaan ja näyttää Hermannille hänen huoneen. Ennen nukkumaan menoa Hermann syö iltapalaa ison pöydän äärellä, jossa on vihreä pöytäliina. Samanlainen meillä on myös kotona, Hermann ajattelee.

Sivu 6

Hermann menee nukkumaan. Hän on väsynyt, mutta ei saa uudessa paikassa unta, koska uusi paikka ihmetyttää häntä. Hermannia itkettää, hänellä on Äiti-Hiirtä ikävä. Onneksi rakas nalle on lähellä. Krista-Kenguru kertoo, että Hermann saa itkeä ja ymmärtää että hänellä on äitiä ikävä. Sitten hän peittelee Hermannin ja laulaa hänelle unilaulun, jonka Hermann muistaa joskus kuulleensa. Lähtiessään huoneesta Krista-Kenguru kertoo, että hän on aivan lähetyvillä ja kuulee jos Hermann tarvitsee häntä. Hermann nukahtaa pian.

Sivu 7

8

Sivu 8

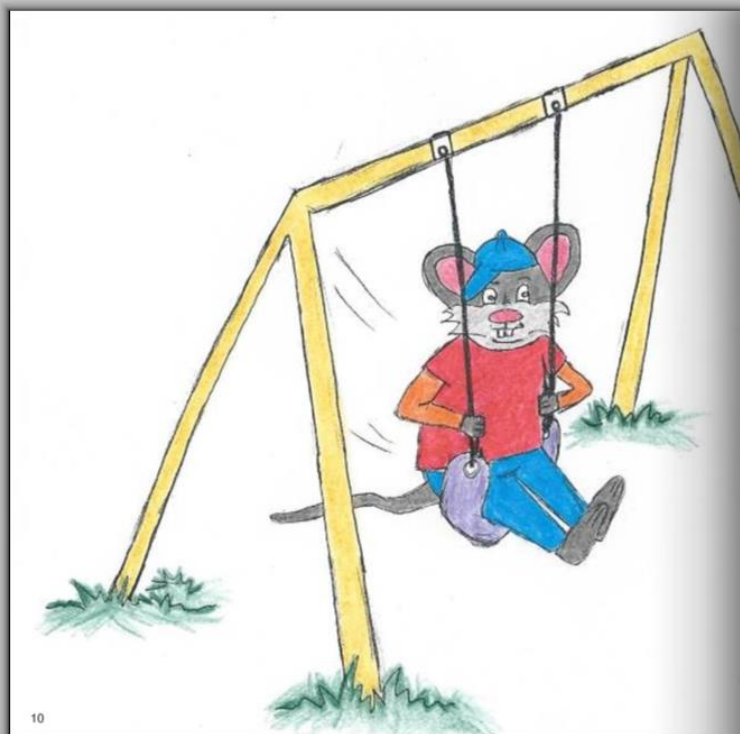
Aamulla Hermannille syö aamupalaa joka maistuu hänestä hyvältä. Hermannille kerrotaan, että Pienten eläinlasten vastaanottokodissa syödään joka päivä monta kertaa yhdessä ja aina samaan aikaan. Hermannille-Hiiren mielestä se kuulostaa hassulta, koska hän ei ole tottunut syömään niin usein. Aamupalalla on myös muita lapsia: Kaapo-Koira sekä Aada-Apina. Krista-Kengurun lisäksi Pienten eläinlasten vastaanottokodissa on myös muita aikuisia töissä, hoitamassa eläinlapsia, eikä Krista-Kenguru ole aina paikalla.

9

Sivu 9

Sivu 10

Aamupalan jälkeen lähdetään ulos leikkimään. Ulkona on keinut, liukumäki, hiekkalaatikko ja paljon tilaa leikkiä. Hermannin pitää erityisesti keinumisesta.

Aikuiset kertovat, että päivän aikana leikitään paljon sekä sisällä että ulkona. Muut eläinlapset päättävät hakea Hermannia leikkimään. Hermannista on kiva mennä leikkimään muiden kanssa.

Sivu 11

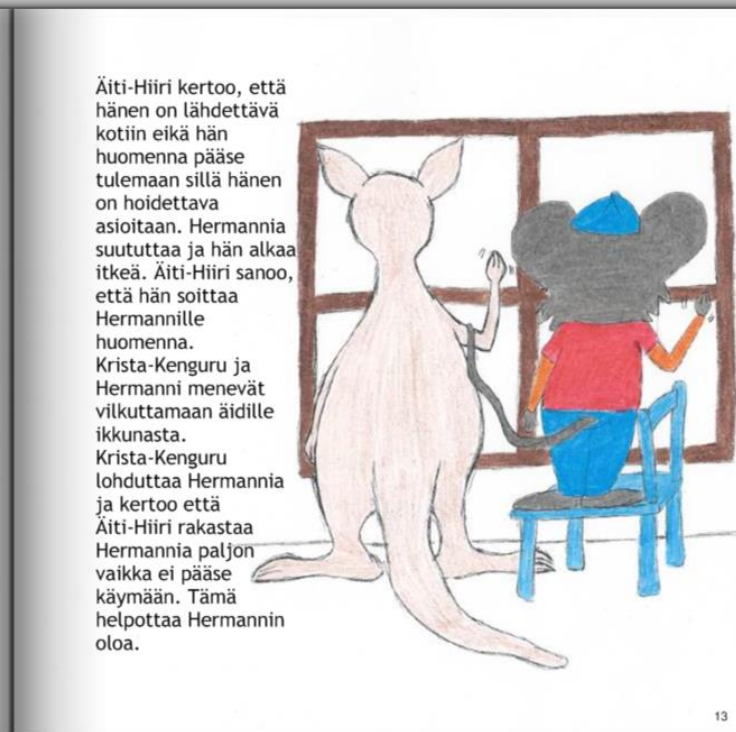

Iltapäivällä Äiti-Hiiri tulee katsomaan Hermannia. He leikkivät ja lukevat kirjaa yhdessä. Hermannin on iloinen, kun äiti tulee käymään. Äiti-Hiiri kertoo, että hänellä on ollut ikävä Hermannia ja haluaa häntä. Kaapo-Koiralla on myös omat vierailijat. Aada-Apinalle ei ole tänään tullut vierailijoita ja hän leikkii hoitajan kanssa.

12

Sivu 12

Äiti-Hiiri kertoo, että hänen on lähdettävä kotiin eikä hän huomenna pääse tulemaan sillä hänen on hoidettava asioitaan. Hermannia suututtaa ja hän alkaa itkeä. Äiti-Hiiri sanoo, että hän soittaa Hermannille huomenna. Krista-Kenguru ja Hermannin menevät vilkuttamaan äidille ikkunasta. Krista-Kenguru lohduttaa Hermannia ja kertoo että Äiti-Hiiri rakastaa Hermannia paljon vaikka ei pääse käymään. Tämä helpottaa Hermannin oloa.

13

Sivu 13

Yhtenä päivänä Äiti-Hiiri, Krista-Kenguru ja Aune-Ankka tapaavat Pienten eläinlasten vastaanottokodissa ja keskustelevat Äiti-Hiiren asioista. Aikuiset päättävät siitä, voiko Hermanni-Hiiri mennä takaisin kotiin. Hermanni leikkii sillä aikaa muiden eläinlasten kanssa autoilla. Hermannia mietityttää mitähän ne aikuiset oikein mahtavat puhua. Keskustelun jälkeen Äiti kertoo, ettei Hermanni voi vielä mennä kotiin.

14

Sivu 14

Seuraavana päivänä Hermanni leikkii Aada-Apinan kanssa. Aada-Apina kertoo, että häntä jännittää. Hän tapaa ensimmäistä kertaa uudet vanhemmat joiden luokse hän muuttaa asumaan, uuteen kotiin. Aada-Apina pohtii minkälainen uusi huone hänellä mahtaa siellä olla. Krista-Kenguru on kertonut, että uudet vanhemmat ovat tosi kivat ja että he pitävät Aadasta varmasti kovin. Aada-apina tietää, että hän menee tapaamaan omaa äitiä ja isää uudesta kodista. Aada tietää myös että he rakastavat Aadaa paljon, vaikka eivät nyt voi häntä hoitaa. Hermanni kysyy saako hänkin uuden kodin. Krista-Kenguru kertoo ettei sitä vielä tiedä, jotkut muuttavat takaisin omaan kotiin äidin tai isän kanssa ja toiset muuttavat uuteen kotiin.

15

Sivu 15

Aada-Apinan muutettua uuteen kotiin Pienten eläinlasten vastaanottokotiin muuttaa uusi eläinlapsi. Taloon saapuu Kaisla-Kissa. Kaisla-Kissa asuu isän ja äidin kanssa. Isä-Kissa ja Äiti-Kissa juovat joskus aikuisten juomaa jolloin he riitelevät koväänisesti ja pikkuista Kaisla-Kissaa pelottaa. Isä-Kissa ja Äiti-Kissa käyttäytyvät silloin omituisesti eikä Kaisla-Kissa tiedä mitä seuraavaksi tapahtuu.

16

Sivu 16

Hermanni-Hiiri on saanut Pienten eläinlasten vastaanottokodissa monta uutta ystävää. Kaisla-Kissa leikkii yksin ja Hermanni päättää hakea hänet leikkeihin mukaan. Kaisla-Kissa tulee hyvin iloiseksi. Nyt Kaisla-Kissallakin on uusia ystäviä.

17

Sivu 17

18

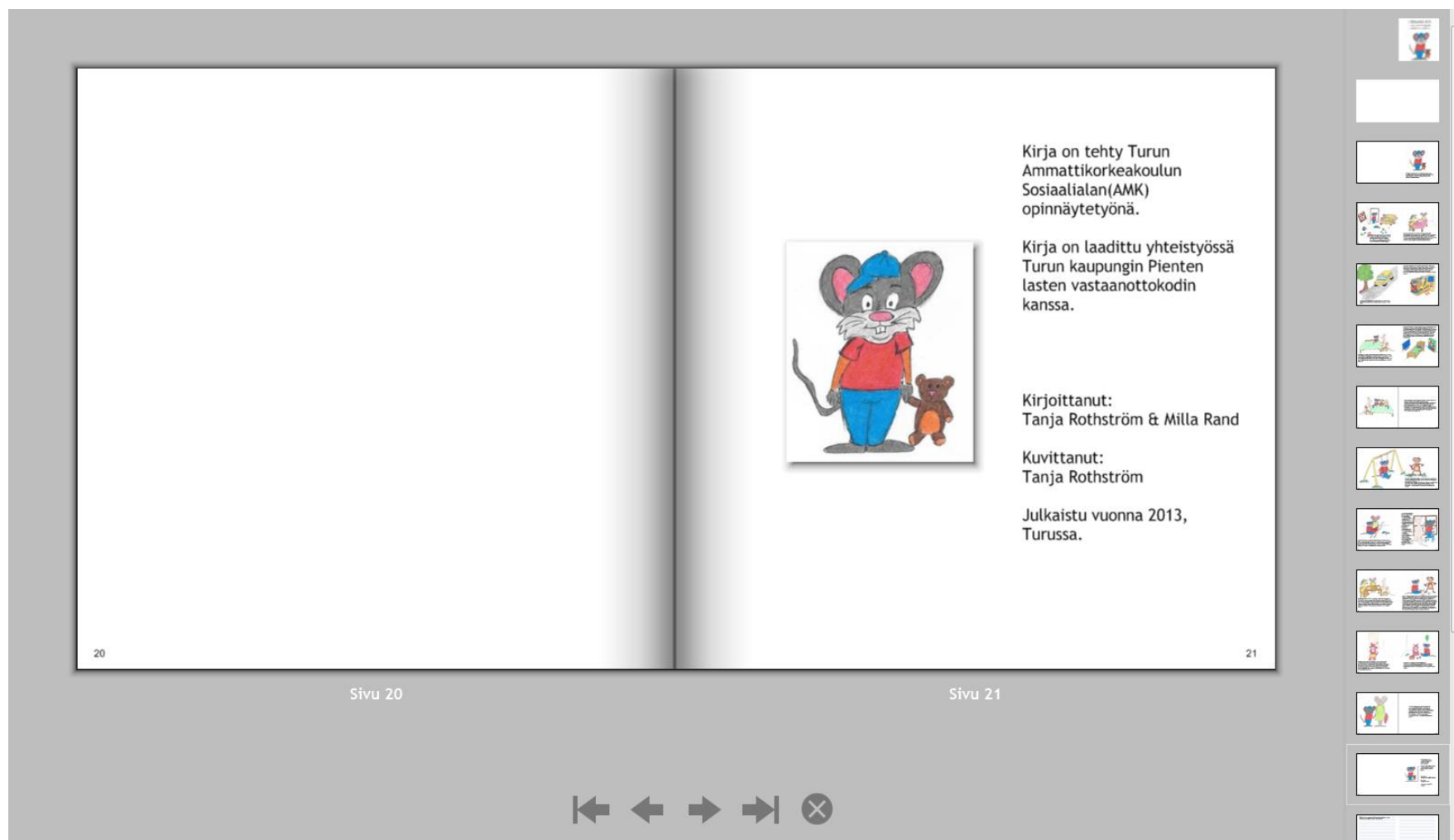
Sivu 18

Äiti-Hiiri on saanut asiansa järjestettyä ja aikuiset päättävät yhdessä, että Hermannin muuttaa takaisin omaan kotiin äidin kanssa. Hermannia jännittää, mutta hänestä on myös kiva päästä kotiin. Äiti-Hiiri ja Hermannin-Hiiri pakkaavat Hermannin tavarat ja hyvästelevät aikuiset ja kaverit Pienten eläinlasten vastaanottokodissa. Sitten he lähtevät yhdessä kotiin.

19

Sivu 19

Tähän voit kirjoittaa esimerkiksi kysymyksiä ja aiheita, joista voit keskustella lapsen kanssa kirjaa luettaessa.

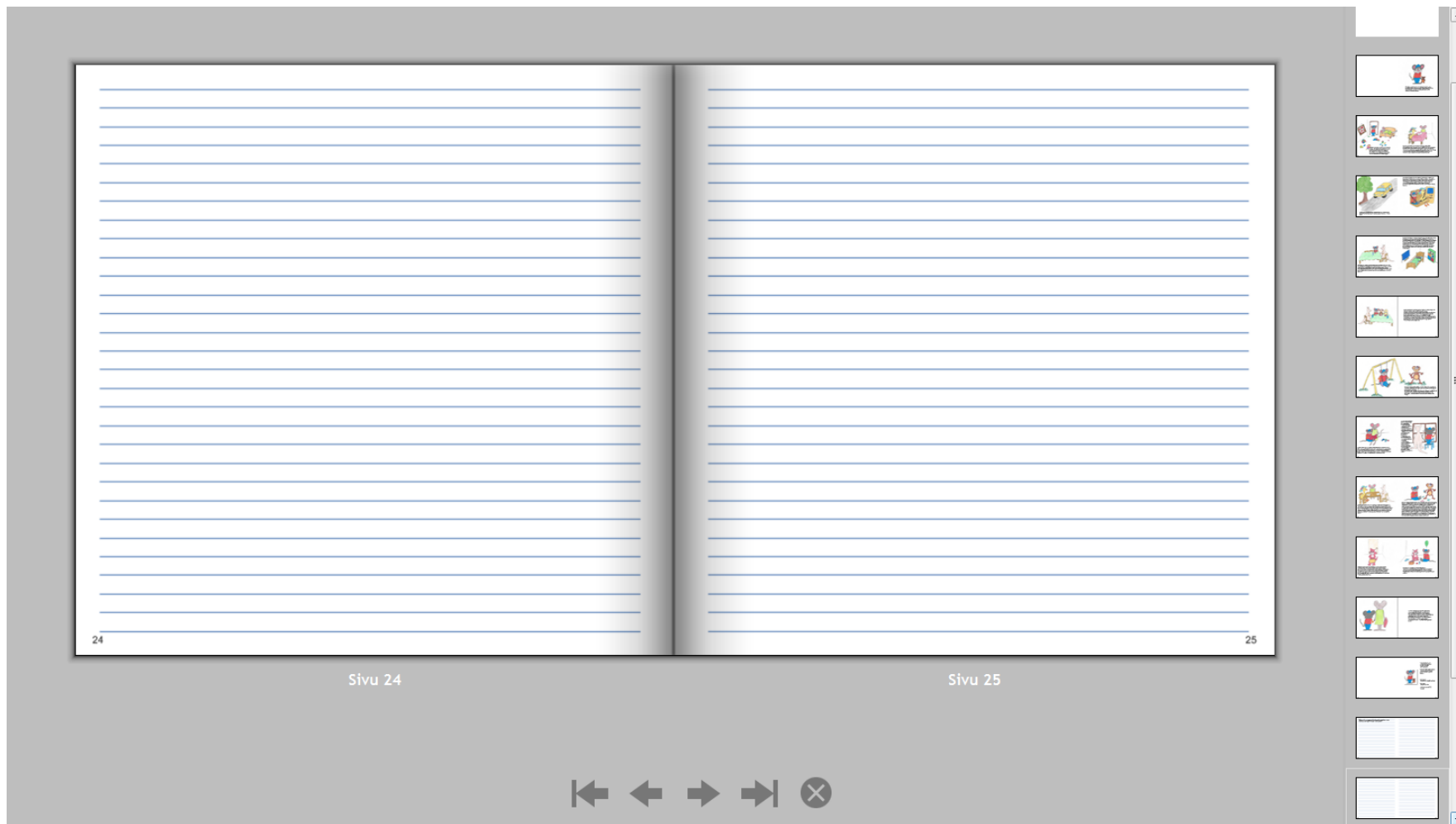
22

Sivu 22

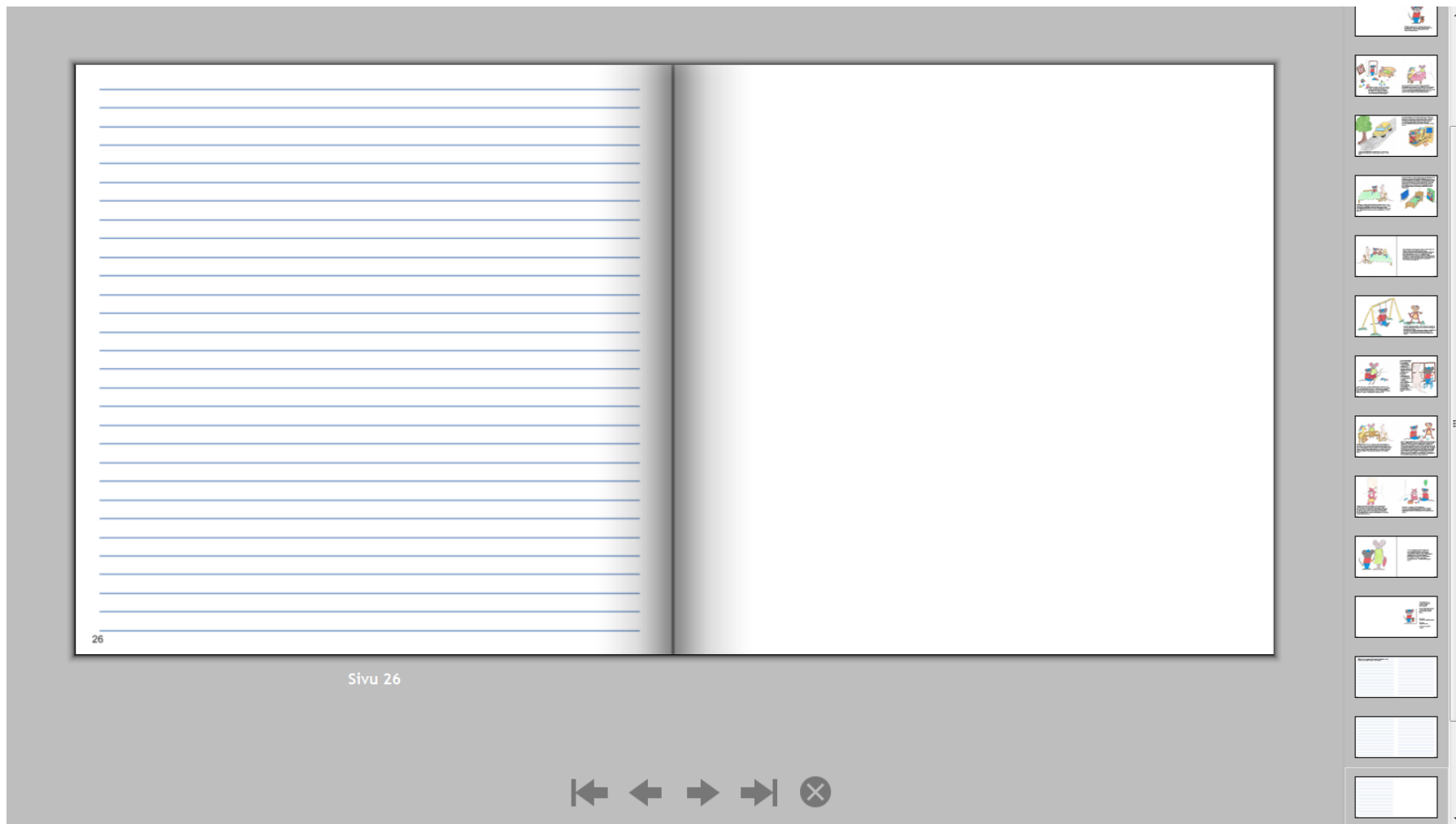
Sivu 23

23

Navigation icons: back, forward, search, and close.

Kuvakirjan palaute Pienten lasten vastaanottokodista

Mitä piditte kirjan ulkomuodosta? (kansi, koko ym.)

Kirja sopii kohderyhmälleen hyvin: on sopivan kokoinen, selkeästi, värikkäästi ja iloisesti kuvitettu ja sopivan mittainen.

Mitä piditte kirjallisesta sisällöstä? (tunteiden esille tuominen, lapsen kielellä kerronta, tarinan pituus, kohderyhmälle sopivuus {eli 4-7v.} ym.)

Hyvä että kirjassa tulee esille sekä kotiin menon vaihtoehto ja sijaisperheeseen muutto. Tunteiden sanoittaminen ok, enemmänkin olisi voinut olla. Pituus oli hyvä, sopii hienosti kohderyhmälle. Isompien kanssa voi syventyä enemmän tarinaan. Sisältö kuvaa hyvin työtä vastaanottokodissa lapsen näkökulmasta ja ottaa sopivasti huomioon prosessin etenemisen eri vaiheineen ja vaihtoehtoi-
neen. Tunteita tuodaan esille sopivasti ilmein ja asennoin. Aikuisen läsnäolo ja turva tulee esille useammassa kohdassa, mikä on pientä lukijaa ajatellen hieno!

Mitä mieltä olitte kirjan kuvituksesta? (värit, hahmot, tunteiden näkyvyys ym.)

Hyvä kuvitus ja hahmot. Tunteiden kontrasti voisi olla vieläkin selkeämpi. Eläinhahmot ovat sympaattisia ja niiden avulla on hyvin onnistuttu kuvaamaan myös erilaisuutta ja erilaisia taustoja. Kirjan kuvissa on tuttuja elementtejä vastaanottokodista: sänky, hylly, verhot, keinu - näistä on helppo lähteä pienemmänkin lapsen kanssa juttelemaan.

Muuta? (esim. ehtikö joku kokeilla kirjaa + kommentit siitä, käytettävyys)

Kirjaa selaili viisivuotias, joka piti kovasti eläinhahmoista. Tilanne jäi kesken - toivon, että joku ehtii kirjaa kokeilla. Uskoisin, että käytettävyys on hyvä: itse käyttäisin työvälineenä.

Kiitokset; Tanja Rothström ja Milla Rand